

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 18.11.2002
KOM(2002) 626 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET**

**om lovgivningen om dyrevelfærd for opdrættede dyr i tredjelande
og følgerne for EU**

I. Oversigt

- 1 Der er en større og større accept af forbrugernes krav om, at dyr til fødevarerproduktion skal behandles ordentligt. Som følge heraf er EU's lovgivning om dyrevelfærd blevet stadig udbygget i de seneste år. Udbygningen vil helt sikkert tage til i fart især i betragtning af protokollen til Amsterdamtraktaten, der skærpede alle EU-institutioners pligt til at gøre mere for at hæve dyrevelfærdsstandarderne. Der er også en voksende erkendelse af, at høj dyrevelfærd har både en direkte og indirekte virkning for fødevarerens sikkerhed og -kvaliteten, og at regelsættet og støtteordningerne i landbruget skal tilpasses i overensstemmelse hermed.
- 2 Denne erkendelse har dog også påført producenterne omkostninger. Det er klart, at ethvert krav, der indebærer investeringer og ændringer af bestående produktionssystemer, påvirker produktionsomkostningerne. Det er dog vanskeligt at sætte tal på ekstraomkostningerne generelt. I en meddelelse om svins velfærd¹ anslog Kommissionen omkostningerne ved afskaffelse af individuelle sobokse til mellem 0,006 EUR til 0,02 EUR pr. kg svinekrop afhængigt af overgangsperiodernes længde. Der forventes en betydelig stigning i produktionsomkostningerne i forbindelse med ægproduktionen. En undersøgelse², som dyrevelfærdsorganisationer fremlagde, antyder en stigning på 8 % fra 2003 (mere plads i batteribure) og yderligere 16 % indtil 2012 (forbud mod batteribure). Kommissionen vil se nærmere på disse økonomiske følger, før den indleder drøftelsen af en revision af direktivet om æglæggende høner, der skal finde sted i 2007.
- 3 Omkostningerne ved højere krav til dyrevelfærd vil i det mindste delvist blive dækket ind af den overpris, som forbrugerne er villige til at betale for høje standarder. Der er dog frygt for, at eventuelle omkostninger, der ikke dækkes direkte ind, kan forringe EU-producenternes konkurrenceevne over for indførte produkter fra tredjelande. Dette kan på sin side også undergrave de pågældende højere standarder. Som følge af denne dobbelte frygt anmodede nogle medlemsstater Kommissionen om at udarbejde en meddelelse om sammenlignelige standarder for dyrevelfærd i tredjelande og se på følgerne af forskellene mellem disse standarder.

¹ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om intensivt opdrættede svins velfærd og navnlig velfærd for søer opdrættet i forskellige grader af indelukning og i flok, KOM(2001) 20 endelig, 16.1.2001, http://europa.eu.int/eur-lex/da/com/pdf/2001/com2001_0020da01.pdf

² "Hardboiled reality – animal welfare-friendly egg production in a global market", 2001, der blev fremlagt af RSPCA (Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (Det Kongelige Selskab til Forhindring af Grusomhed Mod Dyr)) og Eurogruppen for Dyrs Velfærd

- 4 Den heraf følgende undersøgelse er i stor udstrækning ufyldstgørende. Der er ingen international enighed om dyrevelfærdens betydning, og foranstaltningerne i EU kan ikke uden videre sammenlignes med standarderne i tredjelande. En af grundene er vanskeligheden med præcist at definere dyrevelfærds virkninger for dyresundhed og fødevarer sikkerhed. Holdningen til videnskaben om dyrevelfærd er for tiden til revision i hele verden især for at vurdere, hvordan etiske og kulturelle faktorer er afgørende for forståelsen af denne videnskab³. Det er dog klart, at der er en stigende tendens hen imod forbedrede standarder som krævet af forbrugerne. Dette forbrugerkrav kan kun støttes. Spørgsmålet om konkurrenceforringelse som følge af forskelle mellem standarder er også komplekst. Den viden, der foreligger, tyder på, at konkurrenceforvridninger mest sandsynligt vil opstå i de mere intensive former for landbrugsproduktion, især i svine- og fjerkræsektoren.
- 5 Kommissionen mener, at det er helt legitimt at tage denne frygt ad notam. Konkurrenceforvridninger - hvad enten de er til fordel eller ulempe for EU-producenterne - som følge af forskelle i standarder kan helt klart undergrave højere standarder for dyrevelfærd. Måderne at takle disse forvridninger på er dog ikke umiddelbart indlysende. Kommissionen mener, at de kan takles gennem en række kanaler:
- Gennem de normale markedsmekanismer, da forbrugerne og detailhandlerne tillægger højere standarder en stadig højere værdi, og dette afspejler sig i priskæden.
 - Ved dialog på internationalt plan, når EU inddrager sine handelspartnere i en drøftelse af, hvordan der kan opnås større anerkendelse af dyrevelfærd på en konstruktiv måde uden handelsforvridninger. En lovende udsigt for at fremme denne udvikling ligger hos OIE og Europarådet.
 - EU skal også fortsætte sine bilaterale bestræbelser på sammen med individuelle handelspartnere at fremme standarder for dyrevelfærd. Dette er især tilfældet i forbindelse med dyre- og plantesundhedsbestemmelser i bilaterale handelsaftaler. Denne udvikling kan tjene til med tiden at forbedre udsigterne for parallelle bestræbelser på multilateralt plan.
 - Mærkningsordninger, hvad enten de er frivillige eller obligatoriske, spiller også en stor rolle. Forbrugerne insisterer mere og mere på højere standarder, og der skal findes veje til at give forbrugerne de ønskede oplysninger om sådanne standarder. De regler om mærkning af æg, der for nylig blev indført, er et positivt skridt i denne retning, der måske kan følges på andre områder. Yderligere forbedringer for at sikre international anerkendelse synes at være nødvendige.

³ Se: D. Fraser – Farm Animal Production: Changing agriculture in a changing culture – Journal of applied Animal Welfare Science, 4(3), 2001, s. 175-190

- EU's landbrugspolitik fokuseres mere og mere på kvalitet frem for kvantitet. Dette kvalitetsbegreb rummer en række prioriteter såsom forbedret fødevarer sikkerhed, miljøbeskyttelse, udvikling af landdistrikterne, bevarelse af landskabet og dyrevelfærd. Traditionelle prismekanismer levner ikke altid plads til, at vigtige hensyn såsom dyrevelfærd afspejles korrekt i de priser, der betales til producenterne. Hvis det skal have den prioritet, som borgerne forlanger, skal der udtænkes nye mekanismer for at afbøde denne mangel.
- 6 Denne meddelelse går ikke afgørende ind for en enkelt af de ovennævnte muligheder. I stedet for skal bestræbelserne koncentreres på alle disse fronter. Dette stemmer helt overens med den diverse art af foranstaltninger til fremme af dyrevelfærd. Dette afspejler også hensigten i protokollen til traktaten om dyrevelfærd, der siden 1999 har pålagt EU's institutioner og medlemsstater at tage fuldt hensyn til dyrevelfærd, når Fællesskabets politik for landbrug, transport, det indre marked og forskning fastlægges og gennemføres. Denne protokol definerer dyr som "følede væsener" (dvs. som er i stand til at føle smerte), hvilket er en betydelig landvinding.

II. Baggrund

MANDAT

- 7 Da Ministerrådet drøftede direktiv 98/58/EF om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål⁴, rejste medlemsstaterne spørgsmålet om lovgivningen om dyrevelfærd i de tredjelande, som er EU's handelspartnere. I artikel 8 i direktivet blev det derfor fastsat, at Kommissionen skulle forelægge Rådet en meddelelse, hvor lovgivningen i andre lande sammenlignes med EU's lovgivning, og hvor følgerne for EU's lovgivning og konkurrenceevne undersøges. Denne meddelelse foreligger her.
- 8 EU's egen lovgivning om dyrevelfærd går allerede flere årtier tilbage i tiden og blev indledt med et direktiv om bedøvelse af dyr før slagting i 1974⁵.
- 9 Fra 1986 af blev der vedtaget direktiver om grise, kalve og æglæggende høner samt dyr under transport (som senere blev tilpasset i lyset af nyere videnskabelige data). Et direktiv om forbud mod at holde drægtige søer i snæver indelukning blev vedtaget i juni 2001.
- 10 Det blev fastsat ved en forordning i 1998, at der kun udbetales eksportrestitutioner for levende kvæg, hvis EU-lovgivningen om beskyttelse af dyr under transport er overholdt.
- 11 Direktiv 1999/74/EF fastsætter mindstekravene til beskyttelse af æglæggende høner, og i december 2000 indførte en rådsforordning en ordning for obligatorisk mærkning af æg, der er baseret på disse mindstekrav (en ordning, som også gælder for importerede æg).

⁴ Rådets direktiv 98/58/EF af 20.7.1998 om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål, EFT L 221, 1998, s. 23-27

⁵ I tillæg 5 findes en liste over den vigtigste EU-lovgivning om dyrevelfærd

- 12 For at kunne sammenligne situationen i EU med forholdene i tredjelande har Kommissionens generaldirektorat for Sundhed og Forbrugerbeskyttelse (SANCO) indsamlet et omfattende datamateriale fra og om disse lande. Del I er et resumé af resultaterne af denne undersøgelse. Del II drager konklusionerne heraf med henblik på fremtidige tiltag. Der er seks tillæg med et resumé af de modtagne data og andre baggrundsoplysninger.

DE VIGTIGSTE RESULTATER AF UNDERSØGELSEN AF LOVGIVNINGEN I TREDJELANDE

- 13 SANCO kontaktede de lande, som er EU's vigtigste leverandører af levende dyr og animalske produkter, og anmodede dem om oplysninger om deres lovgivning om dyrevelfærd. Der blev modtaget svar fra 73 lande (hvoraf de mest relevante er resumeret i tillæg 1). Den svingende kvalitet af de leverede oplysninger og de afvigende forhold i de pågældende lande gør det vanskeligt at drage konkrete konklusioner. Der kan dog fremsættes følgende almene bemærkninger:

INGEN ALMENT ANERKENDTE SPECIFIKKE STANDARDER PÅ VERDENSPLAN

- 14 Størstedelen af de modtagne oplysninger vedrørte dyremishandling generelt. Der var kun forholdsvis få oplysninger specifikt om velfærd hos husdyr (som denne meddelelse fokuserer på).
- 15 I langt de fleste lande betragtes individuelle tilfælde af dyremishandling som moralsk forkasteligt (om end i forskellig grad) og kan endog straffes. Lovene behandler i mange tilfælde dyr som følende væsener.
- 16 Der er imidlertid kun ringe konvergens baseret på identiske eller lignende principper mellem de forskellige landes lovgivning i verden. Der findes heller ingen fælles videnskabelige standarder. Definitionen på beskyttelse af husdyr varierer fra land til land efter den kulturelle, videnskabelige, religiøse, økonomiske og politiske kontekst.
- 17 I det meste af den indberettede lovgivning henvises der i mangel af fælles standarder til de mere og mere udbredte "fem frihedsrettigheder". Det drejer sig om fem rettigheder, som blev defineret i 1979 af Farm Animal Welfare Council (et rådgivende organ i det britiske landbrugsministerium), og som omfatter:
- rent og tilstrækkeligt foder og vand
 - fornøden beskyttelse mod vejrliget
 - mulighed for at udvise normale adfærdsmønstre
 - minimum af smerte eller lidelse under behandling
 - beskyttelse mod sygdomme.

DE VIGTIGSTE FREMSKRIDT INDEN FOR DE SIDSTE TI ÅR, SPECIELT I LANDE UDEN FOR EUROPA OG NOGLE OECD-LANDE

- 18 Mediekampagner og lobbyvirksomhed fra et stadigt voksende antal ngo'er har bidraget til at øge den offentlige bevidsthed i mange (fortrinsvis udviklede) lande og har medført betydelige fremskridt inden for lovgivningen, især i de seneste fem år.
- 19 Processen med henblik på udvidelsen af EU har motiveret kandidatlandene til at fremskynde vedtagelsen af ny lovgivning. Den voksende offentlige bevidsthed i disse lande tilskynder også regeringerne til hurtigere at overtage de obligatoriske EU-standarder for dyrevelfærd. Kandidatlandenes deltagelse i Europarådets arbejde letter også harmoniseringen af lovgivningen om dyrevelfærd. Specielt Europarådet arbejder fortsat med at udvikle fem konventioner (den første går tilbage til 1968) om forskellige aspekter af dyrevelfærd, især beskyttelse under international transport, opdræt og slagtning (se tillæg 2).

TO FORMER FOR DYREVELFÆRDSREGLER: BINDEDE OG FRIVILLIGE

- 20 Dyrevelfærden i de forskellige lande adskiller sig generelt ved enten at være baseret på bindende forskrifter eller på frivillige ordninger (se tillæg 1).
- 21 Landene i den første gruppe har ofte bindende nationale regler vedtaget med henblik på at implementere en rammelovgivning om dyrevelfærd eller dyreværn. (Denne kategori omfatter f.eks. de fleste lande i det Britiske Statssamfund.) De pågældende love indeholder som regel meget generelle bestemmelser om pleje og behandling af dyr, herunder kæledyr, samt dyr, der opdrættes til videnskabelige formål (foruden fødevareproduktion) eller med henblik på anvendelse af deres pels eller udvinding af andre produkter. De indeholder sjældent specifikke bestemmelser om produktionsmetoder (f.eks. belægningsgraden), men de udgør som regel rammen eller grundlaget for mere specifikke forskrifter og henstillinger på området.
- 22 I den anden og største gruppe lande er hovedvægten lagt på private, frivillige initiativer snarere end på offentlige lovgivningsmæssige rammer med et bredt udvalg af adfærdskodekser og retningslinjer, som producenterne overholder frivilligt. Mange af disse regler er beregnet på at sikre forbrugernes tillid til husdyrprodukterne. De er ofte udarbejdet i samarbejde med offentlige myndigheder eller ngo'er (specielt forbrugerorganisationer). De består som regel i mærkningsordninger, der sikres ved overensstemmelseskontrol.

- 23 Marketingstrategier verden over bekræfter, at producenter og detailhandlere i dag er indstillet på at overholde nye kriterier for at kunne tilbyde forbrugerne produkter af højere kvalitet. Det er opfattelsen, at der er sket en ændring i forbrugsvanerne, som gør, at færre forbrugere i dag går i supermarkedet for at købe det billigste kød, men i stedet er parate til at betale højere priser for kvalitetsprodukter, der er fremstillet med bæredygtige metoder⁶. Et klart eksempel på denne udvikling er indføjesen af krav til dyrevelfærd i mange bestående ordninger for kvalitetssikkerhed for fjerkrækød på det seneste. Dette afspejler forbrugernes opfattelse af, at de vælger et sundere og sikrere produkt. Omvendt er det producenternes store frygt at miste markedsandele på grund af deres produkters dårlige image med hensyn til sikkerhed eller dyrevelfærd. Disse tendenser er særlig udpræget i EU, hvor forbrugerne stiller mere og mere krav om høje standarder for dyrevelfærd og om høje kvalitetsstandarder generelt.
- 24 Et interessant eksempel på denne nye udvikling er de planer, som USA's landbrugsministerium for nylig annoncerede om at ville indføre strengere retningslinjer for slagterierne som følge af pres fra dyreværnsgrupper og et verdensomspændende fødevarefirma. Firmaet anmodede om nultolerance over for krænkelse af dyrevelfærd på slagterierne med den begrundelse, "*at vi føler, at folk, der spiser vores produkter går ud fra, at dyrene ... bliver behandlet humant*". USA's landbrugsministerium lovede i sit brev til firmaet, at de foreslåede regler ville imødekomme firmaets grundlæggende ønsker⁷.

EU'S LOVGIVNINGSINITIATIVER ER ET INSPIRERENDE EKSEMPEL FOR VORE HANDELSPARTNERE

- 25 The level of animal welfare legislation in the EU compares well with third countries even if compliance with this legislation is often lacking⁸. Denne lovgivning har desuden tjent som et eksempel for mange andre lande. Et eksempel på, hvordan EU-lov kan stimulere ændringer, således at der opnås enighed om bedre dyrevelfærd på verdensplan, er den handlingsplan, der blev udarbejdet i 2000 efter drøftelser med cheferne for veterinærtjenesterne i kandidatlandene. I henhold til denne plan skulle landene på kort sigt gennemføre de vigtigste EU-forskrifter om transport af dyr, specielt transport af heste. Kort efter meddelte de myndighederne i Slovenien, at de var ved at gennemføre planen. I andre kandidatlande gennemførelsen af EU-lovgivningen under forberedelse. Litauen og Ungarn har allerede meddelt, at de anvender tilsvarende regler.
- 26 Kandidatlandenes fremskridt med vedtagelsen af EU-retten bidrager på sin side til styrke Europarådets aktiviteter inden for dyrebekskyttelse: Det arbejde, der er i gang i Strasbourg om forskellige aspekter af dyrevelfærd, fremmer udviklingen af konvergens om ensartede principper på europæisk plan.

⁶ Financial Times: "NZ venison producers find a ready market for safe meat" af T. Hall (29.3.2001)

⁷ 9 CFR Kapitel III (1-1-01 Edition) Part 313 – Humane Slaughter of Livestock. Websted: http://www.access.gpo.gov/nara/cfr/index.html#page_1

⁸ De nationale myndigheders manglende håndhævelse af lovgivningen er f.eks. belyst i en rapport om de erfaringer, som medlemsstaterne har gjort med anvendelsen af direktivet om dyretransport, som Kommissionen forelagde Rådet i januar 2001, KOM(2000) 809 endelig, 6.12.2000, http://europa.eu.int/comm/food/fs/aw/aw_legislation/transport/report_da.pdf

- 27 Et andet eksempel, hvor EU-lovgivningen har ansporet til dyrevelfærdsstandarder andre steder i verden, er OIE (se tillæg 4 om "Det Internationale Kontor for Epizootier"). OIE's henstillinger om beskyttelse af dyr under transport er tydeligvis baseret på den gældende EU-lovgivning samt på Europarådets initiativer. Da dyrevelfærd for nylig blev optaget på OIE's arbejdsplan, var det en reaktion på den udvikling, der er sket i de seneste få år inden for dyrevelfærdsspørgsmål i hele verden, men specielt i EU. OIE's arbejde med dyrevelfærdsstandarder vil sikkert også blive stimuleret af de nuværende drøftelser på EU-plan og forhandlingerne med kandidatlandene på dette område. EU har også været den største tilhænger af, at dyrevelfærd optages på dagsordenen for Verdenshandelsorganisationen, hvor dyrevelfærd for tiden ikke er anerkendt som et legitimt problem.
- 28 Med hensyn til situationen i ulande forventes der en betydelig stigning i husdyrproduktionen i de kommende årtier, hvilket vil kræve mere intensive former for landbrug. Fællesskabet vil styre denne udvikling ved forskellige udviklingsprogrammer, der tager sigte på en bæredygtig udvikling. Ud over miljøhensyn ved udnyttelsen af naturressourcer vil dyrevelfærd i forbindelse med intensivt landbrug, industrislagtning og transportbetingelser få stigende betydning i international udviklingsstøtte.
- 29 I forbindelse med det internationale initiativ "Livestock, environment and development" – (LEAD)⁹ - foretager Kommissionen sammen med Det Forenede Kongerige en undersøgelse i Asien og Latinamerika, så beslutningstagerne kan få bedre kendskab til en miljømæssigt bæredygtig og korrekt udvikling af husdyrproduktion, inkl. dyrevelfærd. Der består desuden bred enighed om, at dyrevelfærd skal have høj prioritet, og at udviklingshjælp ikke må støtte indførelse eller fremme af landbrugssystemer, der har en negativ virkning for dyrevelfærden.

III. KONSEKVENSER OG FREMTIDIGE TILTAG

- 30 Hvilken retning bør EU's indsats inden for dyrevelfærd nu tage? I dette afsnit vil vi prøve at skitsere de mulige EU-strategier, først for forholdet til verden uden for EU¹⁰ og derefter for de indbyrdes forbundne områder forskning¹¹ og mærkning og endelig for de direkte betalinger til producenterne som påtænkt i forslaget til reformen af den fælles landbrugspolitik.

⁹ LEAD-initiativet (LEAD: Livestock, Environment And Development) er et interinstitutionelt projekt med sekretariat i FAO. Dette initiativ støttes af Verdensbanken, Den Europæiske Union (EU), Udenrigsministeriet (Frankrig), Det Tyske Forbundsministerium for Økonomisk samarbejde og Udvikling via GTZ (Tyskland), Ministeriet for International Udvikling (Det Forenede Kongerige), USA's Internationale Udviklingsorgan (USA), Det Internationale Udviklingsorgan (Danmark), Schweiz' Kontor for Udvikling og Samarbejde (Schweiz), De forenede Nationers Levnedsmiddel- og Landbrugsorganisation (FAO). Dets hovedmål er at øge bevidstheden om, kendskabet til og forståelsen af den indbyrdes sammenhæng mellem husdyr og miljø; at finde passende valgmuligheder for forvaltning af husdyr og miljø på regionalt og nationalt plan og introducere begreberne husdyr og miljø i regerings- og donorphotikker og -projekter

¹⁰ Bilaterale aftaler og multilaterale aftaler inkl. WTO, OIE og Europarådet

¹¹ Sammenhængen mellem dyrevelfærd, dyresundhed og fødevarerikkerhed

HVORFOR DYREVELFÆRD ER EN INTEGRERET DEL AF EU'S POLITIK FOR FØDEVARESIKKERHED

- 31 Forskningen viser, at dyr, der behandles godt og kan bevæge sig frit, er sundere end dyr, der behandles dårligt. En voksende mængde viden (siden 1970'erne) viser, at vedvarende fysisk stress (f.eks. på grund af staldforholdene) ikke blot påvirker dyrs adfærd, men også deres sundhedstilstand og kan medføre præ-patologiske eller endog patologiske tilstande. Der arbejdes i øjeblikket på at udvikle og standardisere videnskabelige metoder til måling af dyrevelfærd¹².
- 32 Forskellige videnskabelige undersøgelser fokuserer for tiden på dyrevelfærdens aktive indflydelse på dyrs sundhed, eller rettere sagt på, hvordan ekstreme produktionsbetingelser (ved mere intensiv produktion) kan forårsage sygdom hos dyr. Et af de mest ekstreme eksempler er inden for fjerkræproduktion: Den forcerede vækst hos slagtekyllinger medfører højere stofskiftebalance og et højere iltbehov, som forståeligt nok kan overstige fuglenes åndedræts- og kredsløbskapacitet. Resultatet er øget dødelighed som følge af ascites (bugvattersot) og andre relaterede problemer¹³.
- 33 Imidlertid er forskningen blevet udvidet til også at omfatte sammenhængen mellem forskellige dyrevelfærdsfaktorer og produkternes kvalitet, f.eks. transport- og slagteforholdenes indflydelse på kødets kvalitet. Den mekanisme, hvorved transportstress påvirker dyrenes sundhed, er meget kompleks. Denne stress, som almindeligvis betegnes som "rejsefebersyndromet", kan forårsage en svækkelse af immunsystemet under og efter transporten. Dyrene bliver mere modtagelige for infektioner på grund af den lavere smittetærskel (dvs. mængden af patogene stoffer, der medfører sygdom).
- 34 Forskellige patogene stoffer (mikrober, vira, parasitter), der ikke forårsager sygdom under gode produktionsvilkår, kan blive mere aggressive, proliferere og forårsage sygdom hos dyr efter transporten. Transportstress kan aktivere patogene stoffer, der er latent tilstede hos (symptomfri) bærere blandt dyrene, og bevirke, at stofferne bliver udskilt og forårsager manifest sygdom hos andre dyr. Dette medfører igen øget sygelighed og dødelighed SCAHAV (Den Videnskabelige Komité for Dyrs Sundhed og Trivsel) har for nylig fremsat en udtalelse om, at transportstress kan øge såvel omfanget som varigheden af spredningen af patogene stoffer hos subklinisk smittede dyr, og derved gøre disse dyr mere smittefarlige.
- 35 Skønt der fortsat må arbejdes på dette område, anerkender flere og flere detailhandlere verden over, at dyrevelfærd spiller en væsentlig rolle for produktets image og kvalitet. Der er derfor opstået et behov for pålidelige systemer, der kan overvåge status og risici inden for dyrevelfærd på gårdene og garantere for produktionsbetingelserne.

¹² COST Action 846 : "Measuring and Monitoring Farm Animal Welfare" Dr H.J. Blokhuis - Institut for Dyrevidenskab og -sundhed (ID-Lelystad) - Nederlandene

¹³ Rapport fra Den Videnskabelige Komité for Dyrs Sundhed og Trivsel om velfærd hos kyllinger, der opdrættes med henblik på fremstilling af kød (2000)

- 36 Det er således efterhånden mere og mere accepteret, at der består en sammenhæng mellem dyrevelfærd og dyresundhed og følgelig også mellem dyrevelfærd og fødevarerikthed og fødevarerikvalitet.
- 37 Kommissionen anbefaler i sin hvidbog om fødevarerikthed¹⁴, at der lægges en "integreret helhedsstrategi" for fødevarerikthed, som ikke blot skal omfatte hele fødevarerikæden ("jord-til-bord"), men som skal udvides til også at omfatte EU's ydre grænser og EU's deltagelse i internationale fora. (Medlemsstaterne har givet tilsagn om at støtte denne strategi.) At integrere dyrevelfærd i politikken for fødevarerikthed og fremme sagen på internationalt plan er gode eksempler på, hvordan denne strategi kan gennemføres i praksis. Det ville også harmonere med kravene i protokollen til traktaten, hvor der kræves fuld hensyntagen til dyrevelfærd i de relevante EU-politikker.

MOD EN INTERNATIONAL KONSENSUS

DYREVELFÆRDSSPØRGSMÅLET OG FORBINDELSERNE TIL WTO

- 38 EU går helt ind for, at bestemmelser for dyrevelfærd ikke må misbruges til protektionistiske formål. Dette bør dog ikke udgøre en hindring for større bestræbelser på internationalt plan for at vinde gehør for EU-standarden på dette område og sikre, at de er forenelige med handelsforpligtelserne. WTO-aftalerne - hvoraf de mest relevante her er Den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel (GATT), aftalen om landbrug (AoL), aftalen om tekniske handelshindringer (TBT) og aftalen om sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS) - gør det ulovligt at gribe til foranstaltninger, der begrænser handelen unødigt, eller som diskriminerer mellem medlemmerne eller mellem landenes egne produkter og importerede produkter. Da der er divergerende meninger om, i hvilken udstrækning dyrevelfærd er et legitimt politisk mål også under hensyntagen til manglen på retningslinjer ved bilæggelse af tvister, kan EU's ensidige anvendelse af dets standarder for dyrevelfærd som betingelse for indførsel af produkter fra tredjelande¹⁵ blive anfægtet af EU's handelspartnere.
- 39 For at belyse dette spørgsmål forelagde EU på det særlige møde i WTO's landbrugskomité i juni 2000 et oplæg om "dyrevelfærd og handel med landbrugsprodukter" (gengivet i tillæg 6)¹⁶. Den efterfølgende diskussion viste, at adskillige tredjelande rundt om i verden frem for at opfatte EU-foranstaltningerne som et udtryk for samfundsbevidsthed i stedet frygtede, at de ville forårsage væsentlige hindringer for handelen i fremtiden. I visse kredse hersker der desuden den opfattelse, at det er et spørgsmål, som kun "rige lande" har råd til at bekymre sig om.
- 40 Trods denne tilbageholdenhed tydede konklusionerne på mødet i Doha i 2001 (i modsætning til drøftelserne i Seattle) dog på visse fremskridt, idet visse ikke-handelsmæssige anliggender inkl. dyrevelfærd blev optaget på dagsordenen for de fremtidige landbrugsforhandlinger.

¹⁴ KOM(1999) 719 endelig, 12.1.2000, http://europa.eu.int/comm/dgs/health_consumer/library/pub/pub06_da.pdf

¹⁵ Relevante oplysninger om samhandelen med dyr og animalske produkter findes i tillæg 3

¹⁶ Se også følgende WTO-dokumenter: EU: globalt forhandlingsforslag G/AG/NG/W/90, EU: fødevarerikvalitet: forbedring af markedsadgangen G/AG/NG/W/18

- 41 Men der må fortsat arbejdes på at sikre generel anerkendelse af de ikke-handelsmæssige anliggender, mens globaliseringen skrider frem. Og der er allerede tegn på et skift i holdningerne fra negativ til neutral. Forbrugernes og detailhandlernes stigende ønske om høje standarder for dyrevelfærd gør sig mere og mere gældende ikke blot i EU, men også i tredjelande. Kommissionen bør derfor fokusere sin indsats på at bygge videre på denne tendens i WTO-medlemmernes holdning til EU's initiativ.
- 42 Der er to grunde til, at man bør forfølge denne strategi: dels de rent etiske grunde, men også hensynet til de højere omkostninger, som EU-standarderne vil medføre både for producenter og forbrugere.
- 43 Det er imidlertid i sagens natur vanskeligt at nå til enighed i WTO på grund af de etiske, kulturelle, økonomiske og politiske forskelle (som det også fremgår af de data, der er indsamlet til denne meddelelse). Selv om direkte fremskridt søges opnået under landbrugsforhandlinger i WTO, er det ligeså vigtigt at udforske andre veje parallelt hermed.
- 44 De parallelle tiltag kunne antage forskellige former - f.eks. fremme ikke-handelsmæssige anliggender i internationale fora, organisere workshoper og konferencer - og bør være rettet mod to overordnede mål: påvise sammenhængen mellem dyresundhed, dyrevelfærd og fødevarerikkerhed (dette spørgsmål bliver behandlet i et senere afsnit) og nå frem til multilaterale standarder for dyrevelfærd, som klart kan tjene som et referencegrundlag i WTO-sammenhæng på et senere stadium.

MULTILATERALE STANDARDER FOR DYREVELFÆRD: EN INTERNATIONALT RAMME

- 45 Der kan opnås fælles standarder for dyrevelfærd på to måder: i forbindelse med en relevant international organisation eller gennem bilaterale eller multilaterale aftaler.

ETABLERING AF STANDARDER I FORBINDELSE MED OIE

- 46 OIE (Det Internationale Kontor for Epizootier - se tillæg 4) har spillet en nøglerolle i internationale handelsforhandlinger og veterinæraftaler, siden kontoret blev oprettet i Paris i 1924. OIE's internationale dyresundhedskodeks, der er blevet udviklet fra 1960'erne på frivillig basis, har siden 1995 været det internationale referencegrundlag for dyresundhed, som også er anerkendt i SPS-aftalen. Codex Alimentarius - et fødevarerkodeks udarbejdet af FAO og WHO i fællesskab i 1962 - spiller en lignende rolle inden for fødevarerikkerhed.

- 47 Skønt det er almindelig anerkendt, at der mangler et tilsvarende referenceorgan specifikt for dyrevelfærd, indeholder OIE's kodeks dog en række henstillinger om dyretransport. (Flere tredjelande refererede til disse henstillinger i deres svar til SANCO.) OIE's internationale komité vedtog desuden en resolution i 2001 om at optage dyrevelfærd i komitéens arbejdsplan for de næste fem år. En ad hoc-arbejdsgruppe af eksperter i dyrevelfærd mødtes for første gang i april 2002 for at drøfte OIE's nye ansvarsområde. Gruppen omfattede veterinæreksperter og eksperter i dyrevelfærd, der repræsenterede et bredt udsnit af lande og kulturer. Kommissionen er repræsenteret i denne gruppe. Gruppen udarbejdede en række detaljerede henstillinger, der blev drøftet på OIE-medlemmernes årlige generalmøde i maj 2002 (se tillæg 4). Disse henstillinger tager OIE-aktiviteternes og -prioriteternes mulige omfang op i forbindelse med denne nye opgave¹⁷. Det rummer en række fordele at arbejde via OIE.
- 48 Målet for OIE er at indføre standarder for dyrevelfærd. Internationalt aftalte standarder er et væsentligt element i TBT- og SPS-aftalerne og kan også være en nyttig reference for bilaterale forhandlinger¹⁸.
- 49 Bortset fra dette langsigtede mål kan OIE-standarder få en positiv indflydelse på alle tiltag til at finde en international løsning på spørgsmålet om dyrevelfærd. At et videnskabeligt baseret organ som OIE har taget spørgsmålet op, kan lette forhandlingerne i andre sammenhænge. Forsikringen om, at hensyn til dyrevelfærd ikke er skjulte handelsrestriktioner, vil også blive mere troværdig. Dette kan være relevant for alle eksterne foranstaltninger, der påtænkes i denne meddelelse, såsom forhandlinger om varemærkning i forbindelse med TBT-aftalen eller tildeling af midler i forbindelse med reformen af den fælles landbrugspolitik, som skal retfærdiggøres som en ikke handelsforvridende foranstaltning ("Green Box") under WTO-landbrugsaftalen.
- 50 På det praktiske plan fungerer OIE som et oplagt forum for udveksling af videnskabelige oplysninger og formidling heraf til det størst mulige antal lande. Da OIE-standarderne sandsynligvis vil være lavere end de standarder, der anvendes i EU, betyder dette, at de ikke vil medføre yderligere omkostninger for EU-producenterne. Indførelsen af internationale tekniske standarder vil anspore producenter og detailhandlere til at anvende eller kræve anvendelse af højere standarder af marketingshensyn.
- 51 Kommissionen bør derfor sammen med alle EU's medlemsstater fortsat støtte OIE-initiativet og følge det op. Det skal rent praktisk erindres om, at da EU ikke er medlem af OIE, er det nødvendigt at evaluere, hvordan EU kan deltage, f.eks. ved at yde teknisk bistand til teknisk bistand til arbejdsgruppen og specialistundergrupperne.

¹⁷ OIE-pressemeldelse af 15. april 2002, http://www.oie.int/eng/press/a_020415.htm
Rapport fra mødet i OIE's ad hoc-gruppe for dyrevelfærd – 70. generalmøde (Paris, 26.-31.5.2002) – OIE's Internationale Komité.

¹⁸ Animal Pharm nr. 487 af 22.2.2002: "Dr Bernard Vallat: opening up the OIE"

MULTILATERALE OG BILATERALE AFTALER

- 52 En anden måde at fremme dyrevelfærd på internationalt - og som supplerer de fremskridt, der kan opnås via internationale referenceorganer som OIE - er ved forhandlinger om bilaterale eller multilaterale aftaler.
- 53 Udgangspunktet kunne være aftaler i specifikke sektorer (f.eks. handel med æg) med EU's vigtigste handelspartnere, og som skulle være åbne for alle berørte WTO-medlemmer. Det er dog i denne forbindelse vigtigt at sikre, at man ikke undergraver de høje standarder, der allerede er vedtaget af EU. Tidligere erfaringer fra andre områder (f.eks. aftalen om "human fældefangst", der blev indgået med Canada og Rusland) viser risikoen for, at en aftale sænker EU's standarder.
- 54 Da der endnu ikke findes sådanne aftaler, der specielt handler om dyrevelfærd, agter Kommissionen at inddrage standarder for dyrevelfærd i de bilaterale veterinæraftaler (der dækker handel med animalske produkter og levende dyr), som der skal forhandles om (bl.a. med Mercosur-lande¹⁹), eller som allerede er vedtaget (bl.a. med Canada, New Zealand og USA). Den aftale, der for nylig blev undertegnet med Chile, rummer bestemmelser om standarder for dyrevelfærd²⁰.
- 55 I aftalerne om dyresundhed med USA (1997) og Canada (1998) blev der ikke henvist til standarder for dyrevelfærd. I aftalen EU/Canada og i aftalen EU/New Zealand (1997) kan bestemmelserne udvides til også at omfatte "andre veterinærspørgsmål end sundhedsforanstaltninger" i samhandelen med levende dyr og animalske produkter. I aftalen med New Zealand blev det underforstået, at dette kunne inkludere standarder for dyrevelfærd. For ækvivalente produkter gik New Zealand ind på specifikt at attestere overholdelse af EU's standarder for dyrevelfærd i forbindelse med bedøvelse og slagting.
- 56 Med hensyn til fremtidige aftaler agter Kommissionen at inkludere dyrevelfærd som et punkt for generelt at udarbejde standarder senere hen under hensyntagen til den fremtidige udvikling på multilateralt plan.

BETONING AF SAMMENHÆNGEN MELLEM DYREVELFÆRD, DYRESUNDHED OG FØDEVARESIKKERHED

- 57 Som tidligere nævnt er der en stigende accept af sammenhængen mellem dyrevelfærd og fødevarerikkerhed. Der er dog behov for yderligere forskning på området.

¹⁹
²⁰

Argentina, Brasilien, Chile, Paraguay og Uruguay

I artikel 2 i "Aftalen om sundhedsmæssige og plantesundhedsmæssige foranstaltninger i handelen med dyr, animalske produkter, planter, planteprodukter og andre varer og dyrs velfærd" er det anført, at indgåelse af en fælles aftale mellem parterne om standarder for dyrevelfærd er en af dens mål

- 58 EU bør fremme forskning og undersøgelse af sammenhængen mellem dyrevelfærd og dyresundhed og mellem dyrevelfærd og fødevarers kvalitet og sundhed - og søge at få denne sammenhæng anerkendt²¹. Til det sidstnævnte formål forekommer OIE at være det mest velegnede forum i betragtning af indholdet i kontorets ovennævnte 5-årsprogram.
- 59 Der kræves en yderligere indsats for at forstå, hvordan udviklingen i det moderne landbrug kan styres for at sikre, at den i fremtiden kan blive mere socialt accepteret uden at være til skade for dyrenes helbred og produkternes sikkerhed.
- 60 I mellemtiden bør hensynet til dyrevelfærd og den offentlige sundhed integreres i udarbejdelsen og gennemførelsen af alle EU's retsakter om veterinære spørgsmål. Et forslag fra Kommissionen om kødhygiejne f.eks. indeholder allerede visse bestemmelser om kontrol af dyrevelfærd på slagterier eller landbrugsbedrifter før slagtning, hvilket også vil være en betingelse for undertegnelse af sundhedscertifikater.

MÆRKNING AF ANIMALSKE PRODUKTER

- 61 Mærkning af fødevarer får stadig større betydning, da et voksende antal forbrugere ønsker oplysninger om de fødevarer, de køber. Dette ønske bliver delvis dækket af den nuværende obligatoriske mærkning (ingredienser, næringsværdi, sidste salgsdato osv.). Men nyere sociologiske undersøgelser viser, at mange EU-forbrugeres interesse for produktionsmetoderne i dag går videre end til disse kriterier og også omfatter dyrevelfærd. En sociologisk EU-undersøgelse for nylig har nemlig vist, at manglende mærkning om produktionsmetoder forhindrede forbrugerne i eventuelt at skifte til mere "dyrevenlige" produkter²².
- 62 Mærkning er sandsynligvis den mindst handelsforvridende måde til at imødekomme den specifikke efterspørgsel efter produkter, der er fremstillet under overholdelse af acceptable standarder for dyrevelfærd. Et akut problem ved denne løsning er dog, at visse WTO-partnere kan mistænke den for at være en skjult handelsrestriktion for indførslen fra tredjelande. Omvendt kan mærkning af dyrevelfærdsaspekter endog lette markedsføringen af produkter fra ekstensivt landbrug på EU-markedet, da forbrugerne har tendens til at tillægge denne produktionsform stor værdi. Mange tredjelande har en komparativ fordel i så henseende, der kan udnyttes kommercielt²³.

²¹ GD for Forskning - Seminar on Farm Animal Welfare. Pressemeldelse: Kommissionen støtter forskning i bedre betingelser for dyreavl og bedre fødevarekvalitet, http://www.europa.eu.int/comm/research/quality-of-life/animal-welfare/seminars/index_en.html

²² "Consumer Concerns About Animal Welfare And The Impact On Food Choice" - EU FAIR-CT36-3678 - Dr Spencer Henson and Dr Gemma Harper -Centre for Food Economics Research -Department of Agricultural and Food Economics - The University of Reading

²³ New Zealands præsentation af politikken for dyrevelfærd kan anses for et eksempel på at fremme ekstensiv dyreproduktions positive image, <http://www.maf.govt.nz/biosecurity/animal-welfare/animal-welfare-in-nz.pdf>

63 Meromkostningerne ved mærkning er et mindre problem, da de almindeligvis kan dækkes ind af de højere detailpriser.

64 Mærkning kan være obligatorisk eller frivillig. Frivillig mærkning kan igen enten bestå i kontrollerede ordninger, som producenterne frivilligt tilslutter sig (f.eks. økologisk mærkning), eller mærkning, som producenterne eller de handlende pålægger sig selv.

OBLIGATORISK MÆRKNING

65 Der er til dato kun vedtaget en EU-retsakt, som indfører obligatorisk mærkning om dyrevelfærd. Det er en forordning om æg²⁴, der med virkning fra 1. januar 2002 gør det obligatorisk at angive de anvendte produktionsmetoder (og som afløser den tidligere frivillige ordning). Et initiativ på dette område var blevet nødvendigt, da produktionsmetoderne er blevet en afgørende faktor for EU-forbrugernes valg af æg. De bestående mærkningsregler blev anset for uhensigtsmæssige, og der var berettigede klager over, at forbrugerne blev vildledt om produktionsmetoderne. Der var også bekymring for, at nogle producenters bestræbelser på at hæve standarderne blev undergravet af den forvirring, der rådede på grund af manglen på klarhed i mærkningsreglerne.

66 De forskellige driftssystemers virkninger for produktionsomkostningerne i EU, USA og Schweiz blev for nylig undersøgt, og der blev påpeget en reel risiko for konkurrenceforvridning ved forskellige standarder for dyrevelfærd landene imellem²⁵.

67 I forbindelse med æg produceret i tredjelande (dog kun beregnet til direkte konsum) kan angivelsen af driftssystemet dog udskiftes med andre angivelser, når der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at procedurerne i de berørte tredjelande er i overensstemmelse med de tekniske regler og standarder, der gælder i EU. Rådsforordningen fastsætter derfor, at Kommissionen om nødvendigt kan forhandle med de ægeksporierende lande om, hvordan de på passende måde kan garantere, at de overholder mærkningsregler, der svarer til EU's.

68 Disse nye regler viser, at produkternes sporbarhed nu prioriteres højt af de europæiske forbrugere, og at der er bred offentlig opbakning om obligatorisk mærkning.

69 Regler om obligatorisk mærkning kan dog udløse konflikter med vore eksterne handelspartnere. Kommissionen forelagde en note²⁶ om obligatorisk mærkning på mødet i WTO's landbrugskomité i december 2001 (et initiativ, som den senere fulgte op både i TBT og i landbrugskomitéen) og understregede, at WTO-medlemmernes ret til at vælge niveauet for forbrugeroplysning og -beskyttelse med hensyn til fødevarers og landbrugsprodukters karakteristika samt produktions- og forarbejdningsmetoder bør opretholdes.

²⁴ Rådets forordning (EF) nr. 5/2001 af 19.12.2000 om ændring af forordning (EØF) nr. 1907/90 om handelsnormer for æg - EFT L 2 af 5.1.2001

²⁵ "Hardboiled reality – animal welfare-friendly egg production in a global market", 2001, der blev fremlagt af RSPCA (Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (Det Kongelige Selskab til Forhindring af Grusomhed Mod Dyr)) og Eurogruppen for Dyrs Velfærd

²⁶ "Obligatorisk mærkning af landbrugsprodukter – Note fra De Europæiske Fællesskaber", Tillæg 7

- 70 Generelt bør EU sigte på at udvikle en overordnet politik for obligatorisk mærkning og opnå international anerkendelse af gyldigheden heraf. EU bør bl.a. sikre gennemsigtighed på de forskellige stadier i udarbejdelsen af mærkningsordningerne, specielt definitionen af kriterier og gennemførelsen af ordningerne. Alle interesserede parter skal have mulighed for at deltage på en meningsfuld måde så tidligt som muligt.
- 71 Kommissionen bør prioritere den gensidige anerkendelse af andre landes mærkningsregler så vel som anerkendelsen af tredjelandes standarder for dyrevelfærd, hvis de svarer til EU-lovgivningen (som der f.eks. er åbnet mulighed for i forordningen om mærkning af æg).

FRIVILLIG MÆRKNING

- 72 Frivillig mærkning bliver mere og mere udbredt verden over. Som tidligere nævnt kan det enten dreje sig om offentligt kontrollerede ordninger, som producenterne tilslutter sig frivilligt, eller mærkning, som producenterne eller de handlende pålægger sig selv²⁷. Økologisk landbrug er sandsynligvis det mest populære område for frivillig mærkning²⁸. Dens virkning for dyrevelfærd er dog i visse henseender begrænset, da andre vigtige mål for disse ordninger såsom bevarelse af miljøet og bæredygtigt landbrug kunne komme i konflikt med målene for dyrevelfærd. Sådanne retningslinjer og adfærdskodekser er generelt mere udbredt i verden end obligatorisk mærkning.
- 73 Sådanne ordninger anvendes sædvanligvis for at få udnytte et marked for produkter af højere kvalitet, der indbringer højere priser. I praksis har frivillig mærkning en meget positiv indflydelse på hævelse af standarderne. Og forbrugernes interesse for sådanne produkter (f.eks. økologiske varer) er voksende.
- 74 Presset fra forbrugerne er størst på de områder, hvor produktionsmetoderne er mest intensive og følgelig mindst velfærdsbetonede. Dette gælder produktionen af svin og fjerkræ, hvor de hårdtpressede fortjenstmargener (på grund af den internationale konkurrence) har medført en betydelig stigning i det gennemsnitlige antal dyr pr. besætning og i procentdelen af storbrug. Dette har bevirket, at der er blevet indført adskillige frivillige mærkningsordninger i hele EU for at berolige forbrugerne med hensyn til, hvordan dyrene bliver opdrættet (herunder miljøhensyn).
- 75 Det står endnu ikke fast, hvilken holdning der bør indtages til de uofficielle mærkningsordninger, som ifølge de oplysninger, der er modtaget til denne meddelelse, finder voksende udbredelse verden over.
- 76 I afventning af international harmonisering kan anerkendelsen af ækvivalens mellem mærkningsordningerne bidrage til forøge handelen ved mærkningsregler. Det er derfor ønskeligt at opnå gensidig anerkendelse af frivillige mærkningsordninger med tredjelande, eventuelt på basis af kriterier fastsat af TBT-komitéen i WTO.

²⁷ Se. f.eks. den såkaldte "Free farmed label" i USA, se www.freefarmed.org

²⁸ Se f.eks.: US National Organic Program, på webstedet: <http://www.ams.usda.gov/nop/index.htm>

77 Dyrevelfærd indgår kun i nogle af de eksisterende mærkningsordninger for produktionsmetoder (f.eks. EU's økologiske mærke). Dette aspekt må udvikles yderligere - men igen med deltagelse fra alle de interesserede parter på alle stadier i processen.

DIREKTE BETALINGER TIL PRODUCENTER FOR DYREVELFÆRD - REVISION AF DEN FÆLLES LANDBRUGSPOLITIK

78 Reformen af den fælles landbrugspolitik, der er fastsat i Agenda 2000, følger tendensen mod mere markedsorienterede foranstaltninger, hvor støtten afkobles fra produktionen. I juli 2002 vedtog Kommissionen midtvejsrevisionen (MVR) af Agenda 2000, hvorved den satte Agenda 2000 i en bredere kontekst i forbindelse med den offentlige debat for nylig om den fælles landbrugspolitik og dens fremtid²⁹. Borgerne i EU ønsker ikke længere ordninger, som fremmer fødevareproduktionen på bekostning af andre prioriteter. Landbruget bliver i stedet betragtet som fundamentalt for andre vigtige samfundsmål såsom fødevarer sikkerhed og -kvalitet, dyrevelfærd, miljøbeskyttelse, bæredygtighed, udvikling af landdistrikterne og landskabspleje. Der er en stigende accept af, at disse bredere mål skal fremmes, men de bestående prismekanismer gør det ikke nødvendigvis muligt at få dækket de hertil knyttede omkostninger. Dette har uundgåelige følger for landbrugets konkurrenceevne. Landbrugerne påstår, at de skal have kompensation for tab af konkurrenceevne, de måtte lide på grund af højere standarder for dyrevelfærd.

79 De afgørelser, der blev truffet i Doha i november 2001, giver regeringerne fuld ret til at træffe foranstaltninger af denne art, hvis de skønner det nødvendigt for at beskytte forbrugernes interesser.

80 En af prioriteterne for EF er derfor at definere landbrugets multifunktionelle rolle og få det til at fungere på en bæredygtig måde. Med hensyn til dyrevelfærds følger for den internationale handel kunne en omfordeling af de finansielle ressourcer især bidrage til at bevare det nuværende niveau og støtte den videre udvikling af dyrebeskyttelse. Håndhævelse af god landbrugsskik vil desuden som anført i midtvejsrevisionen af den fælles landbrugspolitik fremme dyrevelfærd, der indebærer obligatoriske standarder.

81 Med henblik på fremtidige initiativer fremhævede EU i sit forslag til WTO i juni 2000 muligheden af direkte støtte til producenterne for at opveje udgifterne til højere velfærdsstandarder. Et eksempel på en sådan stigning i produktionsomkostningerne er beskrevet i den tidlige nævnte undersøgelse om ægproduktion³⁰. I undersøgelsen konkluderes det, at de højere velfærdsstandarder for æglæggende høner, der for nylig blev vedtaget i EU, vil føre til højere omkostninger i sammenligning med omkostningerne i tredjelande.

²⁹ KOM(2002) 394 endelig

³⁰ Se fodnote 25

- 82 Kommissionen finder det rimeligt, at kompensationen for meromkostninger af denne type fritages fra forpligtelsen til nedsættelse af eksportsubsidier, hvis det klart kan bevises, at de pågældende meromkostninger er opstået direkte som følge af de højere velfærdsstandarder, og at de har ingen eller allerhøjest minimale handelsforvridende virkninger. Dette initiativ er i fuld overensstemmelse med det princip, der blev vedtaget i Doha, om, at tilsagnet om at reformere handelen med landbrugsprodukter ledsages af et tilsagn om at anerkende ikke-handelsmæssige anliggender, og at reformen af landbrugsstøtten følgelig bør levne plads til ledsageforanstaltninger med minimale handelsforvridende virkninger eller slet ingen. Løsninger, som et land vælger for at imødekomme sin befolknings bekymringer på dette område, bør helt klart ikke skabe problemer for andre lande.
- 83 Det er meget vanskeligt at identificere og kvantificere eventuelle meromkostninger, der skyldes lovhjemlede krav til dyrevelfærd. Der skal tages hensyn til, i hvilken grad sådanne omkostninger dækkes ind af de højere priser, som forbrugerne betaler. Der foreligger andre valgmuligheder end direkte kompensation såsom investeringsstøtte til at installere moderne faciliteter via strukturfondene og midlerne til udvikling af landdistrikterne. Der kan også tillades national finansiering, hvis de relevante bestemmelser for statsstøtte overholdes.
- 84 I denne forbindelse bør man først og fremmest søge at evaluere dyrevelfærdsforanstaltningernes virkning for slutprodukternes produktionsomkostninger. Et andet aspekt, der bør undersøges, er, hvordan man skal betale landbrugere, der vil anvende velfærdsstandarder ud over de obligatoriske krav. Der er undersøgelser i gang, men der foreligger endnu ingen pålidelige økonomiske parametre på dette område. EU bør derfor koncentrere sin indsats om at udvikle modeller til evaluering af meromkostningerne ved dyrevelfærd, idet man begynder med de mest intensive produktionssystemer som svine- og fjerkræproduktion.
- 85 Endvidere vil en afgørelse om, hvor meget og hvordan landbrugerne skal betales, sikkert klargøre EU's stilling under WTO-forhandlingerne.
- 86 Fordelene ved den foreslåede midtvejsrevision af den fælles landbrugspolitik er betydelige: Direkte kompensation vil især lette producenternes egen accept af højere standarder for dyrevelfærd. En positiv holdning hos producenterne vil bevirke, at højere standarder for dyrevelfærd hurtigere bliver accepteret. Inddragelse af fødevarer sikkerhed samt dyresundhed og dyrevelfærd i en krydskontrol og deres systematiske kontrol i forbindelse med bedriftsrevisionen vil forbedre gennemskeligheden og give forbrugerne større tillid. Når de moderne produktionsmetoder først er blevet mere udbredt, vil de anvendte forvaltningsmetoder udvikle sig yderligere. Dette vil få positive bivirkninger for mange forskellige beslægtede områder, herunder fødevarer sikkerhed og dyresundhed, da hygiejneforhold f.eks. udgør en forbindelse mellem dem. I midtvejsrevisionen er det desuden fastsat, at afkoblingen vil tilskynde landbrugerne til at reagere på markedssignalerne, der mere affødes af forbrugernes ønsker end af en mængdeorienteret politik.

- 87 Forslagene i midtvejsrevision vil hjælpe til at imødekomme borgernes ønsker såsom ønsket om dyrevelfærd. Dynamisk graduering vil tillade et skift hen imod den skærpede bestemmelse om offentlige goder såsom miljøtjenester og dyrevelfærd så vel som foranstaltninger, der er fokuseret på forbedring af sektorens konkurrenceevne.
- 88 Endvidere vil en mere udbredt anvendelse af avancerede standarder få landbrugssektoren til stærkere at forsvare dyrevelfærdsspørgsmål i international sammenhæng.
- 89 Det vil senere blive nødvendigt at fastlægge, hvilke foranstaltninger der berettiger til kompensation, og hvem den skal udbetales til. Der må i den forbindelse træffes en række politisk følsomme afgørelser.
- 90 Enhver form for direkte støtte til producenterne skal retfærdiggøres under WTO-aftalen om landbrug. Den såkaldte "Green Box" er rammen for behandling af internationale støtteordninger med samfundsmål. Dette vil nødvendiggøre forhandlinger med EU's handelspartnere. Kommissionen har allerede taget et første skridt ved at fremlægge et non-paper om "Green box"-foranstaltninger på det særlige møde i landbrugskomiteén i september 2001. Dette må følges op, ved at man aktivt følger udviklingen på nært hold inden for alle de andre aktionsområder, der er behandlet i denne meddelelse.

TILLÆG 1

LOVGIVNINGEN OM DYREVELFÆRD I 30 LANDE- DATA MODTAGET AF KOMMISSIONEN

Kommissionen kontaktede **106 tredjelande, hvoraf 73 svarede**, men **kun 30** af svarene indeholdt oplysninger, der var direkte relevante for undersøgelsen. Disse oplysninger er opført i skemaet nedenfor på følgende måde:

1. **Lov om dyrevelfærd (eller dyrebeskyttelse):** Har landet en rammelovgivning for dyrevelfærd (eller dyrebeskyttelse) - (dvs. en lov, der omfatter alle dyr - inkl. kæledyr og dyr, der opdrættes til videnskabelige formål - men almindeligvis ikke indeholder specifikke bestemmelser om produktionsmetoderne i landbruget, f.eks. belægningsgrad)?
2. **Husdyr:** findes der forskrifter for husdyrproduktion, og drejer det sig i bekræftende fald om (bindende) lovgivning eller (frivilligt overholdte) retningslinjer/adfærdskodekser?
3. **Dyr under transport:** findes der regler, og drejer det sig i bekræftende fald om (bindende) lovgivning eller (frivilligt overholdte) retningslinjer/adfærdskodekser?
4. **Aflivning af dyr:** findes der regler, og drejer det sig i bekræftende fald om (bindende) lovgivning eller (frivilligt overholdte) retningslinjer/adfærdskodekser?

Relevante data modtaget om regler for dyrebeskyttelse (pr. 1999)

LAND	Lov om dyrevelfærd?	Husdyr:	Transport af dyr:	Slagtning af dyr:
(1) Argentina			x	X
(2) Australien		●	●	X
(3) Botswana				●
(4) Bulgarien				X
(5) Canada		●	●	X
(6) Kap Verde			●	X
(7) Chile			●	
(8) Kroatien	ja	x	x	X
(9) Cypern		●	x	X
(10) Tjekkiet		x	x	X
(11) Estland	ja	●	x	X
(12) Hong Kong	ja			X
(13) Ungarn	ja	●	x	X
(14) Indien	ja	●		
(15) Japan		●	●	X
(16) Letland		x	x	X
(17) Litauen	ja	x	x	X
(18) Malta	ja		x	X
(19) Mexico			●	●
(20) Namibia		●	●	●
(21) New Zealand	ja	●	x	X

LAND	Lov om dyrevelfærd?	Husdyr:	Transport af dyr:	Slagtning af dyr:
(22) Norge	ja	x	x	X
(23) Filippinerne	ja			
(24) Polen	ja	x	x	X
(25) Slovakiet	ja	●	x	X
(26) Slovenien	ja	x	x	X
(27) Sydafrika		●	●	X
(28) Swaziland			●	X
(29) Schweiz	ja	x	x	X
(30) USA	ja	●	●	X

X X angiver lovgivning ● angiver retningslinjer og adfærdskodekser.

(Hvis begge dele forekommer, har lovgivningen forrang.)

TILLÆG 2

EUROPARÅDETS KONVENTIONER OM BESKYTTELSE AF HUSDYR

Europarådet blev grundlagt i 1949 og har 43 medlemslande, herunder alle 15 EU-medlemsstater.

Europarådet har igennem årene udfærdiget fem konventioner om forskellige aspekter af dyrevelfærd, som det fortsat bygger videre på. Følgende konventioner er relevante for beskyttelsen af husdyr:

- den europæiske konvention om beskyttelse af dyr under international transport (Paris, 13.12.1968)
- den europæiske konvention om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål (Strasbourg, den 10.3.1976)
- den europæiske konvention om beskyttelse af slagtedyr (Strasbourg, 10.5.1979).

Den anden af disse konventioner (om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål) indeholder specifikke henstillinger om beskyttelse af de vigtigste europæiske husdyr, og direktiv 98/58/EF havde specifikt til formål at stadfæste principperne i konventionen og sikre, at de blev anvendt ensartet i hele EU.

Fællesskabet har til dato selv ratificeret denne konvention samt konventionen om slagtedyr. I 2001 bemyndigede Rådet Kommissionen til på Fællesskabets vegne at forhandle om en ændret udgave af konventionen om dyr under international transport.

Følgende skema viser, hvilke af de tre konventioner der er blevet undertegnet af andre medlemmer af Europarådet:

Tredjelande og Europarådets konventioner om dyrebeskyttelse			
Tredjelande, der er medlem af Europarådet	Konventionen om beskyttelse af dyr til landbrugsformål	Konventionen om beskyttelse af dyr under international transport	Konventionen om beskyttelse af slagtedyr
Bosnien og Hercegovina	X		X
Kroatien	X		X
Cypern	X	X	
Tjekkiet	X	X	
Ungarn			
Island	X	X	
FYROM	X		X
Malta	X		
Norge	X	X	X
Rumænien		X	
Den Russiske Føderation		X	
Slovenien	X		X
Schweiz	X	X	X
Tyrkiet		X	
Jugoslavien	X		X

TILLÆG 3

EKSTERN HANDEL MED LEVENDE DYR OG ANIMALSKE PRODUKTER, DER ER OMFATTET AF EU'S LOVGIVNING OM DYREVELFÆRD

Dette tillæg indholder oplysninger om samhandelen med tredjelande, som kan sammenholdes med oplysningerne om landenes lovgivning. Det indeholder også oplysninger om ændringerne i landbrugsstrukturerne i EU. Oplysninger om handel med ikke-animalske landbrugsprodukter (såsom korn) præsenteres kort for at vise omfanget af handelen med animalske produkter i forhold til alle sektorer.

EU's handel med levende dyr og slagting (år 2000) (*)						
Art		EU's handel med levende dyr				EU's slagting (b)
		Handel i alt (a)	Samhandel i EU	Indførsel	Udførsel	
Kvæg	stk.	<u>3.767.369</u>	<u>2.965.784</u>	<u>501.401</u>	<u>300.184</u>	<u>26.847.000</u>
	tons	975.506	740.101	62.931	172.474	7.393.343
Svin	stk.	<u>11.957.246</u>	<u>11.869.227</u>	<u>57.247</u>	<u>30.772</u>	<u>203.021.000</u>
	tons	579.582	576.945	1.157	1.480	17.563.320
Får og geder	stk.	<u>4.193.501</u>	<u>2.567.720</u>	<u>1.564.951</u>	<u>60.830</u>	<u>77.585.000</u>
	tons	110.741	76.973	30.730	3.038	1.954.000
Hovdyr	stk.	<u>212.935</u>	<u>65.028</u>	<u>138.309</u>	<u>9.598</u>	<u>359.000</u>
	tons	95.748	25.545	63.996	6.207	84.347
Tons I ALT		<u>1.761.577</u>	<u>1.419.564</u>	<u>158.815</u>	<u>183.199</u>	<u>26.995.010</u>

Kilde: EUROSTAT

(*) Tabellen beskriver den mængde levende dyr, der er transporteret over en afstand på 50 under EU's lovgivning om dyrebeskyttelse under transport.

**Værdi af indførsel af levende dyr og animalske produkter fra tredjelande- Gennemsnit
1992/2001 i 1000 ECU -**

	Levende dyr	Kød	Mejeriprodukter og æg	I alt
I ALT TREDJE- LANDE	646.155	2.611.365	960.659	4.218.180
New Zealand	2.080	648.680	222.478	873.238
Ungarn	71.817	293.362	20.772	385.951
Brasilien	411	378.310	751	379.473
Argentina	3.652	329.160	35.708	368.519
Polen	139.078	114.734	33.005	286.816
USA	157.605	88.736	17.934	264.275
Schweiz	5.376	8.390	198.860	212.626
Australien	6.808	119.501	44.887	171.196
Uruguay	572	99.774	5.807	106.153
Thailand	50	98.495	470	99.014
Schweiz	4.658	1.710	87.266	93.634
Kina	5.667	45.981	37.527	89.175
Canada	11.589	29.607	35.303	76.499
Tjekkiet	23.872	15.313	23.337	62.522
De Forende Emirater	54.302	21	118	54.441
Rumænien	34.718	4.667	7.462	46.847
Botswana	98	44.552	5	44.654
Bulgarien	5.169	31.066	7.580	43.815
Andre lande	118.634	259.306	181.389	559.329

Kilde: EUROSTAT

Detaljeret værdi af indførsel af visse animalske produkter fra tredjelande - Gennemsnit 1992/2001 i 1000 ECU

	Fersk oksekød	Frosset oksekød	Svinekød	Fåre- eller gedekød	Hestekød og lign. kød	Affald	Fjerkrækød	Saltet eller tørret kød	Æg med skal	Æg uden skal	I ALT
I ALT TREDJE-LANDE	494.624	295.338	85.539	645.473	196.614	67.194	493.716	102.047	26.126	6.325	2.412.996
New Zealand	1.788	11.327	300	554.035	1.063	22.361	34	2	0	0	590.909
Brasilien	60.884	139.415	24	58	21.405	5.095	104.079	46.908	161	53	378.081
Argentina	195.584	46.917	5	3.720	57.562	10.487	1.093	87	0	68	315.524
Ungarn	10.019	2.468	55.396	3.020	585	1.090	194.831	371	1.577	138	269.496
Australien	30.715	5.119	10.567	50.919	7.135	9.434	15	15	4	8	113.930
USA	12.434	2.800	10.084	122	52.140	7.697	2.137	210	9.403	2.719	99.746
Thailand	1	23	0	1	5	0	53.580	44.775	83	105	98.574
Uruguay	34.026	36.576	7	11.852	10.689	5.148	90	2	0	1	98.390
Polen	4.488	5.670	1.089	155	13.575	858	65.292	86	86	18	91.318
Botswana	27.875	16.674	0	0	0	0	0	0	5	0	44.553
Canada	1.236	203	80	5	26.046	1.623	337	10	8.623	327	38.489
Namibia	30.164	7.805	0	9	0	0	0	0	278	0	38.257
Zimbabwe	24.361	7.030	0	0	0	11	0	0	11	0	31.413
Bulgarien	33	11	144	10.845	0	14	19.279	24	26	553	30.929
Andre lande	61.017	13.300	7.844	10.732	6.410	3.376	52.949	9.555	5.869	2.335	173.387

Kilde: EUROSTAT

Forsyningsbalancen for svinekød

	1 000 tons ⁽¹⁾				Samlet årlig ændring i %
	1997	1998	1999	2000	<u>2000</u> <u>1999</u>
1	2	3	4	5	6
Intern bruttoproduktion i EU	16 290	17 657	18 065	17 564	-2.8
Indførsel - levende dyr	6.8	16.7	1.2	0.7	-39.6
Udførsel - levende dyr	21.0	12.2	27.9	0.5	-98.1
Samhandel i EU	291	386	501	343	-31.6
Anvendelig produktion	16 276	17 662	18 038	17 564	-2.6
Lagerændringer	3	161	4	0	x
Indførsel	70	44	68	48	-28.4
Udførsel	948	1 139	1 524	1 260	-17.4
Samhandel i EU	3 583	3 861	3 957	2 928	-26.0
Anvendelse i EU (i alt)	15 178	16 227	16 350	16 384	0.2
Bruttoforbrug i kg/indbygger/år	40.8	43.3	43.4	43.5	0.2
Selvforsyningsgrad (%)	107.3	108.8	110.5	107.2	-3.0

(1) Slagtet vægt

Verdensproduktionen og den interne bruttoproduktion i de vigtigste svinekødsproducerende eller -eksporterende lande

	%				1 000 t				Samlet årlig ændring i % <u>2000</u> <u>1999</u>
	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hele verden	100.0	100.0	100.0	100.0	82 146	87 647	89 867	90 909	1.2
- EU-15	19.8	20.1	20.1	19.3	16 249	17 636	18 026	17 564	-2.6
- Folkerepublikken Kina	45.2	45.5	45.7	47.4	37 155	39 899	41 048	43 058	4.9
- USA	9.5	9.8	9.7	9.4	7 835	8 623	8 758	8 532	-2.6
- Rusland	1.9	1.7	1.7	1.4	1 546	1 505	1 485	1 250	-15.8
- Polen	2.4	2.3	2.3	2.1	1 981	2 026	2 043	1 900	-7.0
- Japan	1.6	1.5	1.4	1.4	1 283	1 286	1 277	1 270	-0.5
- Brasilien	1.8	1.9	1.9	2.0	1 518	1 652	1 752	1 804	3.0
- Canada	1.5	1.6	1.7	1.7	1 257	1 390	1 562	1 525	-2.4
- Rumænien	0.8	0.7	0.7	0.7	667	620	610	626	2.6
- Ungarn	0.7	0.6	0.7	0.7	581	569	664	664	0.0

Kilde: FAO

Ændringer i svinebedriftenes struktur, pr. medlemsstat

	EU-15	Belgique /België	Dan- mark	Deuts- land	Elláda	España	France	Ireland	Italia	Luxem- bourg	Neder- land	Öster- reich	Portugal	Suomi/ Finland	Sverige	United King- dom
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Bedrift (x 1 000)																
1993	1 552	15	27	294	51	440	106	3	273	1	27	125	150	11	12	17
1995	1 276	13	21	239	23	301	90	3	280	1	22	112	139	7	11	13
1997	1 152	12	19	205	21	285	78	2	250	1	21	100	130	6	8	14
1999	:	11	15	:	:	236	:	:	252	0	16	86	130	5	6	12
% samlet årl. ændring <u>1999</u> 1993	x	-5.2	-9.8	x	x	-10.4	x	x	-1.3	x	-8.7	-6.2	-2.4	-13.1	-11.6	-5.8
% samlet årl. ændring <u>1999</u> 1997	x	-4.4	-11.8	x	x	-9.4	x	x	0.4	x	-13.6	-7.5	0.0	-9.1	-14.4	-7.7

Dyr (x 1 000) 1993	121 227	7 165	11 568	26 486	1 144	18 188	14 291	1 487	8 348	72	14 964	2 822	2 665	1 381	2 777	7 869
1995	117 812	7 268	11 084	24 674	916	18 126	14 531	1 542	8 063	68	14 398	3 706	2 402	1 394	2 305	7 335
1997	121 954	7 313	11 383	24 250	939	19 556	15 473	1 717	8 281	74	15 189	3 680	2 365	1 444	2 351	7 939
1999	:	7 706	11 626	:	:	22 418	:	:	8 414	84	13 567	3 433	2 350	1 493	2 115	7 010
% samlet årl. ændring <u>1999</u>	x	1.2	0.1	x	x	3.5	x	x	0.1	2.6	-1.6	3.3	-2.1	1.3	-4.5	-1.9
1993																
% samlet årl. ændring <u>1999</u>	x	2.6	1.1	x	x	6.8	x	x	0.8	6.3	-5.6	-3.5	-0.3	1.7	-5.3	-6.2
1997																
Gennemsnit igt antal dyr pr. bedrift																
1993	78.1	477.7	428.4	90.1	22.4	41.3	135.0	495.7	30.6	107.6	554.2	22.6	17.8	125.5	231.4	462.9
1995	92.3	557.3	517.5	103.1	39.1	60.2	161.5	514.1	28.8	121.8	643.1	33.1	17.2	189.4	214.4	545.1
1997	105.8	629.1	604.7	118.1	44.7	68.7	198.5	858.5	33.1	138.1	722.9	36.6	18.2	239.1	277.0	557.4
1999	x	703.2	750.9	x	x	95.0	x	x	33.4	187.6	825.9	39.8	18.1	307.0	351.7	573.5

Kilde: Europa-Kommissionen, Eurostat

Verdensproduktion og -handel inden for de vigtigste landbrugsprodukter – EU's andel af verdensmarkedet - 1999

	Verdensproduktion (1 000 t)	Verdenshandel ⁽¹⁾ (1 000 t)	Andel af produktionen der er blevet omsat i handel (%) (3/2) x 100	% af verdenshandelen		
				Importeret af EU	Eksporteret af EU	EU's nettoandel af verdenshandelen ⁽²⁾ (6-5)
1	2	3	4	5	6	7
Korn i alt (undtagen ris) ⁽³⁾	1 468 979	205 035	14.0	3.0	13.1	10.2
heraf: - hvede, i alt	586 422	106 337	18.1	3.1	15.1	12.0
Foderkorn (undtagen ris) ⁽³⁾	882 556	98 698	11.2	2.8	11.0	8.2
heraf: majs	605 016	69 451	11.5	3.2	0.2	-3.0
Olieholdige frø (i produceret vægt)	329 482	55 651	16.9	34.4	3.5	-30.9
heraf: soja	157 783	38 771	24.6	35.9	0.1	-35.8
Vin	28 405	2 670	9.4	24.3	41.5	17.1
Sukker	134 062	39 249	29.3	4.5	13.3	8.8
Mælk i alt	481 997	709	0.1	6.7	20.2	13.5
Smør	7 031	782	11.1	16.4	20.5	4.1
Ost	16 092	1 234	7.7	13.0	31.9	18.9
Mælkepulver (af skummetmælk og sødmælk)	5 905	2651	44.9	3.2	32.0	28.8
Kød i alt (undtagen slagteaffald)	228 547	16 028	7.0	7.6	20.4	12.8
heraf: - oksekød	56 196	5 572	9.9	7.1	16.7	9.6
- svinekød	88 838	3 177	3.6	2.4	41.6	39.2
- fjerkrækød	65 109	6 363	9.8	5.8	15.7	9.9
Æg	53 823	469	0.9	1.8	27.6	25.8

(1) Eksport (ekskl. samhandelen i EU) og ekskl. forarbejdede varer.

(2) Nettosaldo mellem EU-handel/verdenshandel.

(3) Korn i kerner - ekskl. forarbejdede varer.

Kilde: FAO

Verdensproduktionen og produktionen i de vigtigste oksekødsproducerende/eksporterende lande⁽¹⁾

	%				1 000 t				Samlet årlig ændring i %
	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000	<u>2000</u> <u>1999</u>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hele verden	100,0	100,0	100,0	100,0	55 309	55 078	55 962	57 170	2,2
- EU-15	13,9	13,4	13,8	12,9	7 896	7 657	7 697	7 401	- 3,8
- USA	20,1	20,2	21,6	21,5	11 714	11 803	12 123	12 311	1,6
- Rusland	4,1	3,8	4,0	3,7	2 394	2 247	1 868	2 126	13,8
- Brasilien	9,0	9,1	11,1	11,3	5 921	5 794	6 182	6 460	4,5
- Argentina	0,0	4,0	4,7	5,1	2 712	2 452	2 653	2 900	9,3
- Uruguay	0,8	0,8	0,8	0,8	454	449	458	453	- 1,1
- Australien	3,8	3,8	3,6	3,5	1 810	1 955	2 011	1 988	- 1,1
- New Zealand	1,1	1,0	1,0	1,1	646	634	561	623	11,1
- Folkerepublikken Kina	7,3	7,6	8,4	8,8	4 105	4 485	4 711	5 023	6,6
- Canada	2,6	2,7	2,2	2,2	1 076	1 148	1 238	1 260	1,8
- Mexico	2,5	2,8	2,5	2,5	1 340	1 380	1 401	1 415	1,0
- Colombia	1,2	1,2	1,3	1,3	763	766	724	754	4,1
- Polen	0,8	0,8	0,7	0,6	429	430	385	341	- 11,4
- Indien	2,4	2,4	2,5	2,5	1 378	1 401	1 421	1 442	1,5
- Japan	0,9	0,9	0,9	0,9	530	529	540	534	- 1,1
- Sydafrika	0,8	1,1	0,9	1,0	484	518	553	590	6,7
- Schweiz	0,3	0,3	0,3	0,2	152	147	146	131	- 10,3
- Ungarn	0,1	0,1	0,1	0,1	55	47	45	45	0,0
- Norge	0,2	0,2	0,2	0,2	89	91	91	93	2,2

⁽¹⁾ Nettoproduktion.

Kilder: FAO og andre internationale organisationer (GATT)

TILLÆG 4

OIE OG DYREVELFÆRD

Det Internationale Kontor for Epizootier eller OIE (Office International Des Epizooties) er en mellemstatslig organisation, der blev oprettet i henhold til den internationale aftale af 25. januar 1924 og oprindeligt blev undertegnet i Paris af 28 lande. I maj 2001 havde OIE i alt 158 medlemmer.

OIE arbejder under og overvåges af en international komité bestående af repræsentanter, der er udpeget af de kontraherende regeringer, med én repræsentant for hvert land. Komitéen mødes mindst en gang om året.

Adskillige tredjelands opgaver OIE's henstillinger om beskyttelse af dyr under transport som deres vigtigste velfærdsbestemmelser. Der skal bemærkes at OIE's nuværende *Internationale Dyresundhedskodeks* (10. udgave, 2001) indeholder et afsnit specielt om beskyttelse af dyr under transport.

OIE's kodeks indeholder retningslinjer og henstillinger om følgende aspekter:

- generelle principper, der skal overholdes for alle former for transport
- særlige hensyn, der bør tages i henhold til det anvendte transportmiddel
- generelle henstillinger for transport med fly.

RESOLUTION Nr. XIV

OIE's mandat om dyrevelfærd

(Vedtaget af OIE's Internationale Komité den 29. maj 2002)

UD FRA FØLGENDE BETRAGTNINGER -

På den 68. generalforsamling i maj 2000 behandlede og godkendte Den Internationale Komité OIE's tredje strategiplan.

På den 69. generalforsamling i maj 2001 vedtog Den Internationale Komité Generaldirektørens arbejdsprogram for gennemførelsen af henstillingerne i den tredje strategiplan for perioden 2001-2005. I arbejdsprogrammet blev det anført, at der ville blive rettet særlig opmærksomhed mod nye områder i den tredje strategiplan.

En OIE-ad hoc-gruppe om dyrevelfærd mødtes fra den 2. til den 4. april 2002 og udarbejdede henstillinger til drøftelse i Den Internationale Komité vedrørende omfanget af OIE's involvering i dyrevelfærd, prioriteter for OIE og praktisk regler.

Denne ad hoc-gruppe understregede OIE's 75 års resultater som international referenceorganisation for dyresundhed med en veletableret infrastruktur og international anerkendelse. Ved at anerkende den væsentlige sammenhæng mellem dyresundhed og dyrevelfærd mente ad hoc-gruppen, at OIE var velegnet til at udøve et internationalt lederskab for dyrevelfærd.

HENSTILLER

KOMITÉEN TIL, AT

1. Da dyrevelfærd er et komplekst mangesidigt offentligt politisk spørgsmål, der omfatter vigtige videnskabelige, etiske, økonomiske og politiske aspekter, udvikler OIE en detaljeret holdning og strategi for at inkorporere, afbalancere og tage hensyn til disse aspekter.
2. OIE derefter udstikker en politik og vejledende principper for at lægge et sundt grundlag, ud fra hvilket der kan udarbejdes specifikke henstillinger og standarder.
3. OIE nedsætter en arbejdsgruppe om dyrevelfærd for at koordinere og forvalte aktiviteterne for dyrevelfærd i overensstemmelse med nedennævnte opgaver, og at arbejdsgruppen rådgiver om specifikke opgaver, som ad hoc-grupperne skal udføre.
4. Arbejdsgruppen efter høring af OIE udarbejder en detaljeret operationel plan for gennemførelsen af prioriteterne for de første tolv måneder.
5. Arbejdsgruppen og dens ad hoc-grupper hører ikke-statslige organisationer (ngo'er), der har en bred international repræsentation, og gør brug af al disponibel ekspertise og alle disponible ressourcer, inkl. fra den akademiske verden, forskningen, industrien og andre relevante personer.

6. OIE's involvering i dyrevelfærd opdeles i følgende punkter:

- dyr, der i landbruget og akvakulturen bruges til produktions-, avls- og/eller arbejdsformål
- kæledyr inkl. eksotiske (vildt indfangede og utraditionelle) arter
- dyr, der bruges til forsknings-, testnings- og/eller undervisningsformål
- fritlevende vildt, inkl. spørgsmål om dets slagting og indfangning
- dyr, der bruges til sport, rekreation og underholdning, inkl. i cirkuser og zoologiske haver

og at der i hver gruppe ud over væsentlige dyresundhedsproblemer behandles emner som opstaldning, forvaltning, transport og aflivning (inkl. human slagting, eutanasi og aflivning med henblik på sygdomsbekæmpelse).

7. OIE prioriterer dyrevelfærdsproblemer for dyr, der bruges i landbruget og akvakulturen, og at OIE med hensyn til de andre identificerede grupper opstiller relative prioriteter, der skal behandles, så vidt ressourcerne tillader det.

8. OIE i landbrugs- og akvakulturgruppen først beskæftiger sig med transport, human slagting og aflivning med henblik på sygdomsbekæmpelse og senere med opstaldning og forvaltning. OIE også overvejer dyrevelfærdsaspekter, efterhånden som problemer med genetisk manipulation og kloning, genetisk udvælgelse til produktion og mode samt veterinær praksis opstår.

9. OIE ved bekæmpelse af zoonoser prioriterer sikring af dyrevelfærd ved reduktion af dyrepopulationen og kontrolpolitik (inkl. herreløse hunde og katte)

10. OIE i sin kommunikationsstrategi inkorporerer de mest berørte parter, inkl. industrien og ngo'er.

11. OIE inkorporerer dyrevelfærdshensyn i sine vigtigste opgaver og påtager sig følgende specifikke roller og opgaver:

- udvikling af standarder og retningslinjer for god praksis for dyrevelfærd
- ekspertrådgivning om specifikke dyrevelfærdsproblemer til berørte parter, inkl. medlemsstaterne, andre internationale organisationer og industrien/forbrugerne
- opretholdelse af internationale databaser om dyrevelfærd, inkl. forskellige nationale lovgivninger og politikker, internationalt anerkendte eksperter i dyrevelfærd og relevante eksempler på god praksis for dyrevelfærd

- identifikation af de væsentlige elementer i en effektiv national infrastruktur for dyrevelfærd, inkl. lovgivning/retsinstrumenter og udarbejdelse af en tjekliste for selvvurdering
 - udarbejdelse og formidling af undervisningsmateriale for at forøge bevidstheden blandt OIE-berørte personer
 - fremme af dyrevelfærds indlemmelse i undervisningen af dyrlæger før og efter afslutningen af dyrlægeuddannelsen
 - identifikation af forskningsbehovet for dyrevelfærd og fremme af samarbejde mellem forskningscentre.
-

TILLÆG 5

BESKYTTELSE AF HUSDYR: EU'S VIGTIGSTE LOVGIVNING

Produktionsforhold:

- Rådets direktiv 1999/74/EF af 19. juli 1999 om mindstekrav til beskyttelse af **æglæggende høner** - EFT L 203 af 3.8.1999, s. 53–57
- Rådets direktiv 98/58/EF af 20. juli 1998 om beskyttelse af **dyr, der holdes til landbrugsformål** - EFT L 221 af 8.8.1998, s. 23–27
- Rådets direktiv 97/2/EF af 20. januar 1997 om ændring af direktiv 91/629/EØF om fastsættelse af mindstekrav med hensyn til beskyttelse af **kalve** - EFT L 25 af 28.1.1997, s. 24–25
- Rådets direktiv 91/629/EØF af 19. november 1991 om fastsættelse af mindstekrav med hensyn til beskyttelse af **kalve** - EFT L 340 af 11.12.1991, s. 28–32
- 97/182/EF: Kommissionens beslutning af 24. februar 1997 om ændring af bilaget til Rådets direktiv 91/629/EØF om fastsættelse af mindstekrav med hensyn til beskyttelse af **kalve** - EFT L 76 af 24.2.1997, s. 30-31
- Rådets direktiv 91/630/EF af 19. november 1991 om fastsættelse af mindstekrav med hensyn til beskyttelse af **svin** - EFT L 340 af 11.12.1991, s. 33–38
- Rådets direktiv 88/166/EØF af 7. marts 1988 om opfyldelse af Domstolens dom i sag 131/86 (annullering af Rådets direktiv 86/113/EØF af 25. marts 1986 om fastlæggelse af mindstekrav vedrørende beskyttelse af burhøns) - EFT L 74 af 19.3.1988, s. 83 – 87
- 78/923/EØF: Rådets afgørelse af 19. juni 1978 om indgåelse af den **europæiske konvention om beskyttelse af dyr under opdræt** - EFT L 323 af 17.11.1978, s. 12 – 13

Transport:

- Rådets direktiv 91/628/EØF af 19. november 1991 om beskyttelse af dyr under transport og om ændring af direktiv 90/425/EØF og 91/496/EØF - EFT L 340 af 11.12.1991, s. 17 — 27
- Rådets direktiv 95/29/EF af 29. juni 1995 om ændring af direktiv 91/628/EØF om beskyttelse af dyr under transport - EFT L 148 af 30.6.1995, s. 52 – 63
- Rådets forordning (EF) nr. 1255/97 af 25. juni 1997 om fællesskabskriterier for mellemstationer og tilpasning af den ruteplan, der er omhandlet i direktiv 91/628/EØF - EFT L 174 af 2.7.1997, s. 1 – 6

- Rådets forordning (EF) nr. 411/98 af 16. februar 1998 om supplerende normer vedrørende dyrebeskyttelse for lastbiler, der benyttes til befordring af dyr ved over otte timers transporttid - EFT L 52 af 21.2.1998, s. 8 – 11
- Kommissionens forordning (EF) nr. 615/98 af 18. marts 1998 om særlige gennemførelsesbestemmelser for ordningen med eksportrestitutioner for så vidt angår kvægs velfærd under transport - EFT L 82 af 19.3.1998, s. 19 – 22

Slagtning og aflivning:

- Rådets direktiv 93/119/EF af 22. december 1993 om beskyttelse af dyr på slagte- eller aflivningstidspunktet - EFT L 340 af 31.12.1993, s. 21 – 34
- Rådets afgørelse 88/306/EØF af 16. maj 1988 om indgåelse af Den **Europæiske Konvention om Beskyttelse af Slagtedyr** - EFT L 137 af 2.6.1988, s. 25 – 26.

TILLÆG 6

EU'S OPLÆG TIL WTO OM DYREVELFÆRD OG HANDEL MED LANDBRUGSPRODUKTER

Med henblik på at belyse spørgsmålet om dyrevelfærd forelagde EU i juni 2000 følgende oplæg på det særlige møde i WTO's landbrugskomité. Formålet med dette oplæg er at sikre, at liberaliseringen af handelen ikke underminerer EU's indsats for at forbedre beskyttelsen af husdyr.

G/AG/NG/W/19

28. juni 2000

FORSLAG FRA DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

DYREVELFÆRD OG HANDEL MED LANDBRUGSPRODUKTER

Indledning

Dyrevelfærd er et spørgsmål af stadig større betydning, især i Det Europæiske Fællesskab (EF). EF-kommissionen er ved at færdiggøre en rapport, som analyserer reglerne for dyrevelfærd i de tredjelande, som leverer levende dyr og animalske produkter til EU. De oplysninger, der er modtaget fra disse lande, viser, at dyrevelfærd ikke kun er et "EU-anliggende".

Forbrugerne og producenterne bliver mere og mere bevidste om de virkninger, som avls- og produktionsmetoderne kan have for dyrene og deres sundhed og velfærd, og ikke mindst for miljøet. Flere og flere forbrugere kræver ret til at kunne træffe et kvalificeret valg mellem de forskellige produkter, herunder produkter, som er fremstillet under overholdelse af forskellige velfærdsstandarder. For at kunne træffe et sådant valg ønsker de oplysninger om, hvordan husdyrene er holdt, transporteret og slagtet. Producenterne, som disse krav er rettet til, ønsker at kunne give oplysninger på et sikkert og sammenhængende grundlag.

EU har gradvis vedtaget en række love om beskyttelse af dyr, bl.a. under opdræt, transport, slagtning og videnskabelige forsøg. EF og EF's medlemsstaterne har også spillet en aktiv rolle i forbindelse med udviklingen af internationale konventioner om beskyttelse af dyr (f.eks. under international transport, til landbrugsformål, under slagtning og til forsøg og videnskabelige formål).

Målsætningerne for Det Europæiske Fællesskab:

Sikre, at handelen ikke underminerer EU's indsats for at forbedre beskyttelsen af dyrenes velfærd:

EF mener, at der bør være grænser for, hvordan fødevarerne produceres. EF har derfor indført sådanne grænser i sin lovgivning, i mange tilfælde på grundlag af arbejdet i andre internationale konventioner såsom Europarådet. Mange andre lande har også indført lovgivning på disse områder. Der er imidlertid opstået voksende bekymring hos forbrugere, producenter samt dyrevelfærdsorganisationer over, at der ikke inden for WTO, som i overensstemmelse med sine målsætninger arbejder på at forbedre rammerne for liberaliseringen af den internationale handel, findes en ramme til behandling af dyrevelfærdsspørgsmål. Det befrygtes, at de eksisterende standarder for dyrevelfærd, især for husdyr, risikerer at blive undermineret uden en sådan ramme, hvis det ikke kan sikres, at landbrugsprodukter og fødevarer, der er fremstillet i overensstemmelse med landets egne standarder om dyrevelfærd, ikke blot bliver erstattet af importerede varer, der er fremstillet efter lavere standarder.

De enkelte lande har forskellige kulturelle og etiske holdninger til dyr og produktionsmetoder. Højere dyrevelfærdsstandarders virkninger for landbrugets relative konkurrenceevne kan derfor variere meget fra land til land.

Hvis et land indfører standarder for dyrevelfærd, der går længere end de standarder, der anvendes af dets handelspartnere, kan dette derfor få en række konsekvenser. Hvis forbrugerne f.eks. ikke får sammenlignelige oplysninger om, hvordan de indførte produkter er fremstillet, kan landets egne producenter lide økonomisk tab.

Derfor mener EF, at der er et reelt behov for at drøfte dyrevelfærd i WTO. Der er rejst konkrete spørgsmål både fra forbrugernes og producenternes side, og WTO må som den førende internationale handelsorganisation være parat til at behandle disse spørgsmål. I betragtning af det indbyrdes afhængighedsforhold mellem foranstaltninger for dyrevelfærd og den internationale handel med landbrugsprodukter og fødevarer af animalsk oprindelse, mener EF, at dette spørgsmål må tages op under landbrugsforhandlingerne i forbindelse med artikel 20, uden at dette i øvrigt udelukker, at dyrevelfærd bør behandles i forbindelse med andre aspekter af WTO.

Undgå handelsprotektionisme:

EF's formål med at rejse spørgsmålet om dyrevelfærd under WTO-forhandlingerne er at undgå indførelsen af en ny type ikke-toldmæssige handelshindringer.

Det Europæiske Fællesskab er blevet og bliver ofte stærkt kritiseret for at rejse spørgsmålet om dyrevelfærd. EF anklages for skjult protektionisme, men EF anvender ikke sine interne regler for dyrevelfærd på indførsel fra andre WTO-medlemmer mere end de andre WTO-medlemmer. Forskellen er, at EF åbent har gjort sig til talsmand for, at spørgsmålet om dyrevelfærd behandles i WTO.

EF er verdens næststørste eksportør af landbrugsprodukter og fødevarer, og EF har ingen interesse i at tillade WTO-medlemmerne at indføre uberettigede ikke-toldmæssige handelshindringer. Det er EF's mål at fremme høje standarder for dyrevelfærd, sikre forbrugerne klar information og samtidig bevare EF-landbrugssektorens og EF-fødevarerindustriens konkurrenceevne.

Nogle af EF's konkurrenter hævder, at EF søger at få indført bestemmelser i WTO, som vil tillade WTO-medlemmerne at afvise import af dyr og animalske produkter fra lande, der ikke anvender den samme lovgivning om dyrevelfærd som EF. En sådan holdning risikerer at dele verden op i forskellige handelsblokke, hvor eksportørerne vil tilpasse deres lovgivning om dyrevelfærd til den, der gælder på deres vigtigste eksportmarkeder, og hvor visse importlande måske vil indføre højere dyrevelfærdsstandarder af protektionistiske grunde. Men det er ikke, hvad EF sigter mod, og det ville ikke fremme dyrenes velfærd.

EF ønsker heller ikke at afvise eller ignorere, at handel bør anvendes som et instrument til at øge velstanden i verden, især i de mindst udviklede lande. EF er verdens største importør af landbrugsprodukter fra et bredt udsnit af lande, herunder mange ulande og mindst udviklede lande. EF anerkender fuldt ud, at handel kan spille en vigtig rolle for at hæve levestandarden for befolkningen i ulande. EF ønsker kun at sikre, at liberaliseringen af verdenshandelen også støtter det, der er ved at blive bygget op i EF med hensyn til dyrebeskyttelse.

I praksis går EF's bekymringer for dyrevelfærd især på de højintensive og industrialiserede produktionsmetoder, der anvendes for visse dyrearter, specielt fjerkræ og svin. Disse produktionsformer er mere udbredte i de udviklede lande end i ulandene og de mindst udviklede lande.

De forskellige måder at behandle spørgsmålet på i WTO:

Dyrevelfærd er et komplekst spørgsmål på grænsen mellem økonomi, etik, dyresundhed, folkesundhed, fødevarerproduktion og lovgivning. Det er klart, at dyrevelfærd prioriteres forskelligt i WTO-medlemsstaterne. At dyrevelfærd mere og mere bliver et handelsspørgsmål, er imidlertid for nylig blevet anerkendt af OECD, og de eksisterende internationale konventioner og det igangværende arbejde i OIE bekræfter dette.

EF anerkender fuldt ud, at det er et komplekst spørgsmål, og at hvert WTO-medlem har ret til at vælge de foranstaltninger for dyrevelfærd, der passer til landets egne forhold. Men handelsliberaliseringens betydning for dyrevelfærd, specielt for husdyr og transport af levende dyr, kan dog heller ikke afvises. WTO-medlemmerne bør ikke hindre handel med landbrugsprodukter og fødevarer på grund af dyrevelfærd. Men det er ligeledes vigtigt at sikre retten for de WTO-medlemmer, der anvender høje standarder for dyrevelfærd, til at bevare deres normer.

De eksisterende WTO-aftaler (aftalen om anvendelse af sundhedsmæssige og plantesundhedsmæssige foranstaltninger, aftalen om tekniske handelshindringer og artikel XX i GATT samt artikel 20 i landbrugsaftalen) udgør allerede et grundlag for drøftelse af nogle af spørgsmålene i forbindelse med dyrevelfærd. Det er dog EF's opfattelse, at dyrevelfærd bør behandles globalt på en konsekvent måde i WTO. Den seneste debat har meget tydeligt vist, at der er et klart behov for at skabe et fælles grundlag for og en fælles aftale om dette vigtige spørgsmål. Dette er baggrunden for, at EF ønsker at tage dyrevelfærd op som et vigtigt ikke-handelsmæssigt anliggende under de nuværende forhandlinger.

Der er en række måder, som dyrevelfærd kan takles på. De udelukker ikke hinanden, og der kan tænkes et resultat, der omfatter en kombination af en række aktioner. Disse omfatter:

- Udarbejdelse af multilaterale aftaler om beskyttelse af dyrevelfærd. Denne fremgangsmåde ville blive lettet ved, at der skabes større juridisk klarhed om forholdet mellem WTO-reglerne og de handelsforanstaltninger, der er indført i medfør af multilaterale aftaler om dyrevelfærd.
- Hensigtsmæssig mærkning, obligatorisk eller frivillig, jf. artikel 2, stk. 2, i TBT-aftalen, kunne tilfredsstillende forbrugernes ønske om at kunne træffe et kvalificeret valg af både lokalt producerede og indførte fødevarer, inkl. ud fra de anvendte produktionsmetoder, f.eks. om varerne er fremstillet under overholdelsen af visse standarder for dyrevelfærd.
- Høje standarder for dyrevelfærd kan forøge producenternes omkostninger mere end en eventuel merværdi på markedet. Handelsliberaliseringen kan skærpe denne virkning og medføre ulige konkurrencevilkår og endog undergrave velfærdsstandarderne i eksportlandene. Dette risikerer at nære modstanden mod handelsliberalisering og WTO. Det bør derfor overvejes, om det vil være berettiget at yde en form for kompensation for meromkostningerne, hvis det klart kan bevises, at meromkostningerne er en direkte følge af de højere standarder for dyrevelfærd. En sådan kompensation vil kun kunne accepteres, hvis den har ingen eller allerhøjest minimale virkninger for handel og produktion.

Som konklusion er det EF's opfattelse, at en detaljeret undersøgelse af ovenstående forslag vil give WTO-medlemmerne mulighed for at udvikle en hensigtsmæssig tilgang til spørgsmålet om dyrevelfærd inden for WTO, som ikke vil være i modstrid med det langfristede mål om at liberalisere handelen med landbrugsprodukter og fødevarer. EF fortsætter sit arbejde inden for dyrevelfærd og forbeholder sig ret til at fremsætte yderligere forslag i lyset af udviklingen.

TILLÆG 7

EF'S OPLÆG TIL DET UFORMELLE MØDE I WTO'S SPECIALKOMITÉ FOR LANDBRUG I DECEMBER 2001

OBLIGATORISK MÆRKNING AF LANDBRUGSPRODUKTER

Note fra De Europæiske Fællesskaber

1. Spørgsmålet om mærkning af fødevarer og landbrugsprodukter, hvis mål er at informere og beskytte forbrugerne, er af stigende interesse og betydning for mange WTO-medlemmer. Mærkning generelt er blevet drøftet flere gange hovedsageligt, men ikke udelukkende i TBT-komitéen. Da det i artikel 1 i TBT-aftalen er anført, at dens bestemmelser finder anvendelse på landbrugsprodukter, er det hensigtsmæssigt i forbindelse med artikel 20-forhandlingerne om landbrug at undersøge udviklingen på dette område under TBT-aftalen for at afgøre, i hvilket omfang de bestående regler behøver at blive afklaret. At dette oplæg kun handler om obligatorisk mærkning i forbindelse med TBT-aftalen, er kun for at fokusere på denne type mærkning og skal ikke fortolkes som et politisk valg af obligatorisk mærkning frem for frivillig mærkning, eller at andre WTO-aftaler såsom SPS-aftalen ikke kan anvendes for mærkningskrav under visse specifikke forhold.
2. Sigtet med at afklare TBT-reglerne, da de vedrører obligatorisk mærkning, bør være, at medlemmerne kan forfølge deres legitime politiske mål, inkl. relevante ikke-handelsmæssige anliggender på landbrugsområdet, ved mærkningskrav for fødevarer og landbrugsprodukter og derved støtte en markedsreguleret og så lidt handelsbegrænsende approach som muligt til international handel. På samme tid skal det ved afklaringen undgås, at der skabes grobund for, at obligatorisk mærkning kan anvendes på en måde, der indebærer en vilkårlig eller uretfærdig diskriminering af medlemmer eller en skjult hindring for international handel. Afklaringen bør derfor ske i fuld overensstemmelse med grundideerne og -principperne i de bestående WTO-aftaler og bygge på de relevante resultater fra WTO's tvistbilæggelsesorganer. Ved afklaringen må desuden medlemmernes grundrettigheder og forpligtelser hverken forøges eller indskrænkes, og der skal i videst muligt omfang tages hensyn til ulandenes og de mindst udviklede landes behov.
3. Selv om dette oplæg fokuserer på punkter i TBT-bestemmelserne, er det vigtigt, at man ikke glemmer de nære bånd mellem WTO og drøftelserne i andre relevante internationale fora på dette område såsom *Codex Alimentarius*. Hvis der findes internationale normer for mærkning af fødevarer og landbrugsprodukter, bør de udgøre grundlaget for nationale mærkningsordninger i overensstemmelse med bestemmelserne i TBT-aftalen. EF støtter derfor fortsat bestræbelserne på at udarbejde multilateral vejledning om obligatorisk mærkning af fødevarer og landbrugsprodukter. Mens sådant arbejde foregår, er det dog vigtigt at afklare især forholdet mellem TBT-reglerne og de obligatoriske mærkningsordninger.
4. Ud fra et EF-perspektiv har der været tale om en vis udvikling, siden TBT-aftalen blev indgået, hvilket kan være relevant for denne afklaring.

- a) Forbrugernes ret til at blive fuldstændigt og nøjagtigt informeret anerkendes nu vidt og bredt. Forbrugernes krav om et bredt udsnit af oplysninger især om fødevarer og landbrugsprodukter er taget til i styrke i næsten alle WTO-medlemslande.
 - b) Appellorganet afstod i sin rapport af 12. marts 2001 om "EF – Asbest", hvor det for første gang behandlede nogle bestemmelser i TBT-aftalen, især definitionen på "produktkarakteristika" i relation til tekniske forskrifter, fra at træffe afgørelse om de krav, der er baseret på artikel 2 i TBT-aftalen, og lod fortolkningen af bestemmelserne i denne aftale stadig være uprøvet. Den samme rapport bekræftede dog forbrugernes smag og vaner som et generelt kriterium for at fastslå et produkts "lighed". Nøjagtig og fuldstændig information via mærkningskrav kan derfor være en væsentlig forudsætning for, at forbrugerne kan træffe et kvalificeret valg. Forbrugerne opfatter dette informationsaspekt som særlig vigtigt og følsomt for fødevarer. En sådan mærkning kan også forhindre vildledende praksis. Obligatoriske mærkningsordninger vil derfor gøre det muligt for WTO-medlemmerne at fastsætte det niveau for forbrugeroplysning og håndhævelse, de ønsker at opnå ved deres love og forskrifter på deres område i overensstemmelse med TBT-aftalen.
 - c) Det er mere og mere nødvendigt at udrydde en misforståelse i visse kredse om, at TBT-reglerne kan hindre regeringer via informationsredskaber såsom mærkningskrav i at takle fundamentale samfundsværdier eller afhjælpe frygt for den måde, som landbrugsprodukter og fødevarer produceres, forarbejdes og markedsføres på.
 - d) På lignende måde skal den frygt, som især nogle ulande har givet udtryk for med hensyn til obligatoriske mærkningsordningers mulige negative virkning for handelen, også tages op.
5. Det var på denne baggrund, at EF i sit generelle forhandlingsforslag anmodede om udarbejdelse af mærkningsordninger for produktion og forarbejdning af fødevarer og landbrugsprodukter for at afhjælpe forbrugernes frygt og sikre, at disse ordninger dækkes korrekt ind af WTO.

EF foreslår følgende retningslinjer for indførelse af mærkningskrav, som det mener er i overensstemmelse med artikel 2 i TBT-aftalen.

- a) For det første bør WTO-medlemmernes ret til at vælge et niveau for forbrugeroplysning og -beskyttelse med hensyn til fødevarers og landbrugsprodukters karakteristika samt produktions- og forarbejdningsmetoder opretholdes.
- b) Afhængigt af det niveau for forbrugeroplysning og håndhævelse, som et WTO-medlem vælger, kan obligatoriske mærkningsordninger for fødevarer og landbrugsprodukter være det mindst handelsbegrænsende alternativ, og de bør også anses for ikke som sådanne at skabe en unødvendig hindring for international handel.

- c) WTO-medlemmerne bør sikre, at indførelsen af en obligatorisk mærkningsordning i alle led sker på en gennemskelig måde især under udformningen af kriterierne og gennemførelsen af ordningerne. Alle interesserede parter skal have mulighed for at deltage på en meningsfuld måde så tidligt som muligt.
 - d) Da de nærmere detaljer i en obligatorisk mærkningsordning afhænger af det særlige landbrugsprodukt eller den særlige produktkategori, den gælder for, skal mærkningen kunne oplyse forbrugerne om produktets karakteristika, forarbejdnings- og produktionsmetoder, inkl. om hvordan dyr og planter opdrættes eller dyrkes, om produktionsmetoden er økologisk, om landbrugsprodukterne er genmanipuleret osv.
6. Med hensyn til de problemer, som mærkningsregler for fødevarer og landbrugsprodukter kan volde ulande, mener EF, at:
- a) passende obligatoriske mærkningsordninger for fødevarer og landbrugsprodukter rent faktisk kan lette handelen og forbedre markedsadgangen ved at øge gennemskeligheden og forbrugernes tillid og således øge produkternes generelle handelsværdi.
 - b) støtte til ulande til forberedelse af lovinitiativer om mærkning af fødevarer og landbrugsprodukter bør anses for et vigtigt element i udviklingshjælpen.
7. Som konklusion mener EF, at det er vigtigt for medlemmerne at nå til en fælles aftale om, fortolkning af eller vejledning om kriterierne og retningslinjer for indførelse af obligatoriske mærkningsordninger for fødevarer og landbrugsprodukter som beskrevet i punkt 5 ovenfor.

LISTE OVER FORKORTELSER

AoL	Aftale om landbruget
EF	Det Europæiske Fællesskab
EU	Den Europæiske Union
FAO	Levnedsmiddel- og Landbrugsorganisation
GATT	Den Almindelige Overenskomst om Told og Udenrigshandel
LEAD	"Livestock, Environment and Development" (Husdyr, miljø og udvikling)
MVR	Midtvejsrevision af den fælles landbrugspolitik
Ngo	Ikke-statslig organisation
OECD	Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling
OIE	Internationalt Epizootikontor
SCAHAW	Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare (Videnskabelig Komité for Dyresundhed og Dyrevelfærd)
SPS	Normer for dyresundhed og plantesundhed
WTO	Verdenshandelsorganisationen